

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Bankkrakk samstundes med vareoverflod

I Aftenposten les vi om oljekollaps på børsen. Men kan verdas rikaste land ha noko å ottast for? I Dagbladet les vi om byggeboom. 150.000 husbyggjarar har lånt til langt over pipa. Men elles i norske aviser les vi om gjelda i norske og utanlandske bankar som ekvivalerer med det som landet vårt måtte ha i oljeformue. Kvifor då alt skryt om verdas rikaste land?

Vi hadde Napoleonskrigane i Europa, deretter kom fyrste verdenskrigen. Enno hugsar vi at ca. 70 gardbrukarar gjekk frå gard og grunn etter denne krigen. Far min var i Lofoten og

dampa tran. Så lenge denne krigen varte og krigarane kjøpte tran til krigsindustrien, vart ei tynne tran betalt med kr. 200. Sidan vart tran betalt med 20 kr. tynna. Mange gjekk konkurs og måtte pantsetje det dei hadde for gjeld til bankane. I Ålesund fanst sju tranmillionærar som bankane hadde pant i. Desse måtte flytte ut og ta til takke med opphald på sjøbudloft eller dei måtte forlate byen. Til Ørsta kom også millionærfamiliar som bankane hadde ribba.

I dag spøkjer same elendigheita. Så lenge vi har den mentaliteten at pengane vi dagleg nyttar, skal ha ibuande verdi som t.d. poteter og korn, så vil vi automatisk oppleve nye konkursar og krakk.

Sjølv om alle lager var fulle av varer for alt folket, så vil den dyre greinaløysa i penge- og finanspolitikken ta hemn! I ei verd med vareoverflod må vi endeleg erkjenne at pengane

som vi nyttar er verdlause. Som bytemidlar kan dei tene – og ingenting anna.

For å avhjelpe konkursane, treng vi å setje opp ein heilskapsrekneskap, gjeldande for Noreg, sett under eitt. I Nyorienteringslitteraturen finn ein alt korleis dette skal gjerast. Vi har bøker på alle bibliotek som kan lånast ut til studium!

Den oppsette heilskapsrekneskapen krev ei dekapitalisering der debetsummen i rekneskapen blir senka tilsvarande med kredittsummen. Verre er det ikkje å få bukt med den økonomiske krisa landet vårt på nytt er på full fart inn i, dersom gale skal skje.

Anders Ryste

Det store skille – mellom de bevisste og de «ubeviste»

Av B. Dybwad Brochmann

Mennesket er – uten å være seg det bevisst – et psykisk sansevesen, et «sjelelig driftsvesen».

Vi som ser og erkjenner den store livssammenheng som realistisk idealistisk virkelighet, vi ser også «samhørigheten» mellom møllet som surrer som besatt omkring det kunstige lampelys og våre «klassikerer» ubehjelpelige surr omkring klassisismens uhyggelige «irrlis». Vi ser de store fluer som legger sine egg hvor der er noe som lukter gammelt, og vi ser våre helgendyrkere og fortidsdyrkere som legger sine egg og plasserer sine barn der hvor det lukter gamle helgenben og lik.

Vi ser menneskene som «fluer som surrer», og vi har lært «Beelzebub», fluenes hersker å kjenne. Vi ser og kjenner de politiske edderkopper som sitter i alle regjeringer

og kommunestyre, og «spinner» sine usynlige tråder og som suger blodet ut av fluene. Fluene surrer og jamrer seg og «klager over høye skatter» og «tvangsauksjoner» som de mange edderkopper får i stand, men selv aner hverken «fluene» eller «edderkoppene» i menneskeskikkelse, at de er i familie også med insektene. De vil ikke engang vite det. De fatter ikke den omvendelses befrielse som ligger i det å erkjenne den store samhørighet.

Vi sier ikke at de mange helgengnavere og politiske edderkopper og den store masse av surrende fluer selv vet hva de gjør. Det store skille mellom våre motstandere og oss, er dette at vi vet det, mens de andre ikke vet det.

Sansebedrag og befrielse

Den primitive bevissthets kjennemerke er det å overvurdere, «opp-høye» seg selv. Det er bare «begivenhetenes trykk» som etterhånden øker menneskenes bevissthetsgrad.

Vi ser verdenshistorien som en ubevisst beskrivelse av psykiske,

sjelelige bedrag og selvbedrag. Og mennesket som et sjelelig driftsvesen som alltid har vært et bytte for massesuggesjon og selvsuggesjon. Vi higer bort fra fortidens sjelelige sansebedrag. Fra «dyret under dets oppvåknen». Vi vil en høyere bevissthet fordi vi vet at den finnes i Kristus Jesus. Vi lærer at den sanne og virkelige befrielse fra vår tids kaos på alle livsområder, består deri at folk våkner til full bevissthet om hva det vil si å være menneske. Ve alle dem som holder formørkelsen ved like.

Vi venter på de sanne kunstnere

Vi som er lysets barn, som lengter opp og fram, og som ingen trang føler til å gjenopplive og gjenoppleve fortidens drømmeliv og grufullheter, vi venter på de frie kunstnere.

Kom alle sanne og virkelige kunstnere, kom alle som har en levende skapende artistisk Gud i sin sjel, og hjelp oss med den store og viktige oppgave å gjenreise Bibelen og det kristne navn i det menneskeli-

ge samfunnsliv og privatliv. Hjelp til med å få vekk de religiøse avgudsbilleder og forgylte helgenbilleder fra våre fedres barndom, oldtid og middelalder. Alt dette tjener jo bare til å forveksle den skapende lysets og renslighetens Gud med religiøst svermeri og drukkenskap. Der samler alle «fluer» på gammelt, og intet viser tydeligere at fluene selv føler at de er blitt gamle og snart skal dø. De føler trang til å legge egg... De «norsk nasjonale» samler på gammelt norsk etter det samme flueprinsipp som i «foregangslandene» der ute.

Vår samtids religiøse statshedninger restaurerer gamle lik og gammel fantasi. De ønsker seg tilbake til

middelalderen, mens vi vil frem til gjenfødselen.

Kom derfor alle sanne kunstnere og ifør den nye realistiske livserkjennelse alle de edleste og skjønneste former og uttrykk, som du med dine rike evner og estetiske sjelesansers formår.

Det store skille er dette at vi vil renessanse eller gjenfødselse. Vi vil omvendelse istedenfor gjentagelse. Åndelig gjenfødselse og fornyelse istedenfor restaurering og stabilisering av det gamle. Vi vil den annen store oppstandelse, som heter det hellige samfunns virkeliggjørelse.

(Fra boken «Det store skille»)

IMAMEN OG DANMARK

En imam reiser nå fra Danmark i protest fordi landet ikke har gjort nok i forbindelse med Muhammed-saken.

Regner ikke med at han blir savnet – heller tvert i mot.

DOJ

Samfunnsliv

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)

Bertram Dybwad Brochmann
grunnlegger

Dag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754

E-post: dagoj@online.no
redaktør

Grunnlagt
1931

Anders Ryste
disponent og hjelperedaktør
6150 Ørsta

Med i redaksjonen

Astrid Strømme
Indre Sædal 16,
50 44 Natland

Aase Brenne
Utløbakken 43
5260 Indre Arna

Ved innbetalinger benyttes
NB! Postgironr.: 0532.08.40645

Internett: www.samfunnsliv.no

Derfor Bush!

Pastor Jan Åge Torp

(sakset fra hans blogg på
internett)

Tirsdag 7. november holdes et "mellomvalg" i USA, et valg som vil få stor betydning for denne nasjonen og for verdensutviklingen. Her vil en rekke plasser i Kongressen bli besatt. Dette er ikke et presidentvalg, men det vil likevel prege presidentembedet i de neste to årene, som er de siste årene av President George W. Bush's presidenttid. Blir det fortsatt republikansk flertall i begge kamrene, vil Bush få anledning til å videreføre sin politikk på en mye mer effektiv måte.

Falwell og meningsmålinger

Meningsmålingene indikerer at det kan bli et skifte iallfall i Representantenes Hus, og muligens også i Senatet. Imidlertid har det vist seg under de siste valgene i USA at meningsmålingene har ikke klart å fange opp velgerstrømningene på en nøyaktig måte. Under presidentvalget i 2004 svingte det fra Kerry-flertall på valgdagsmorgen til en skikkelig Bush-seier da stemmene var opptalt. Her var det de kristne høyrestemmene som var utslagsgivende.

Når man følger med i norske medier og endog på CNN er det tydelig at Bush-motstanderne innkasserer seieren på forhånd. Og man er temmelig nedlatende i omtalen av det kristne høyres holdninger. I Aftenposten igår var det et oppslag om at "homofobene" skulle vinne valget for republikanerne. Månen til skitten karakteristikk!

Jeg spiste frokost med Jerry Falwell for noen uker siden. Falwell er grunnleggeren av "Moral Majority" og kanskje den fremste mobilisatoren av det kristne høyre i USA idag, sammen med James Dobson fra "Focus on the Family". Jerry Falwell sa at han var rimelig sikker på at de ville klare å mobilisere 3-5 prosent av velgermassen på valgdagen 7. november for å sikre seier for det republikanske partiet. Det blir spennende å se på tirsdag!

Troens mann

La meg si med en gang at jeg er en varmhjertet tilhenger av President George W. Bush!

Det betyr uendelig mye for meg at Bush er en troens mann. Han har et personlig bønneliv. Han legger alle saker frem for Gud i bønn. Han åp-

ner alle viktige møter i det ovale kontor i bønn. Det er klart at en sånn tro betyr mye for USA!

Men Bush krever slett ikke at alle andre skal tro som ham. Han er ytterst tolerant mot folk som ikke tror på Gud, og endog mot folk som tror på andre guder.

Tøff kamp

Da Bush ble President i 2001 hadde han ingen anelse om at kampen mot terrorisme skulle bli kjennemerket på hans presidentgjerning. Begivenhetene 11. september 2001 fikk avgjørende betydning for hans fremtid. Men i motsetning til noen av hans forgjengere i det ovale kontor valgte Bush å ta utfordringen på en resolutt måte. Det var ikke image-makeri som preget ham, men viljen til å verne USA mot terrorismens åk.

Han ledet USA inn i Afghanistan for å knekke Al Qaida ved roten. Afghanistan hadde i flere ti-år vært en kasteball for Sovjet, for Taliban og lignende krefter. Nå har en utvikling begynt i dette landet som på sikt vil gjøre det til et stabilt og fritt demokrati. I Norge har vi mange asylsøkere fra Afghanistan. Blant annet i Oslokirken der jeg er pastor, har vi en herlig gruppe unge afghanske menn som håper en dag å kunne vende tilbake til sitt hjemland, med frihet til å dyrke sin tro på Jesus Kristus.

Dermed invaderte han Irak og avsatte despoten Saddam Hussein. Irak har vist seg å være et reir for terrorismen. Den kampen som USA fører der vil en dag føre til et fredelig land, eller eventuelt til flere land som lever i fred med hverandre.

At Bush ledet USA inn i disse landene er i pakt med de beste amerikanske idealer om å hjelpe verden til frihet. Under annen verdenskrig kom freden og friheten fra nazismens åk på grunn av USAs oppofrelse som i Europa og Japan medførte langt flere amerikanske dødsfall enn vi har opplevd i Irak og Afghanistan. Franklin D. Roosevelt reddet Europa! Under Ronald Reagans presidenttid ble kommunismen knekt, ikke på grunn av svakhet, men på grunn av den styrke som Reagan viste. Jeg håper og tror at det amerikanske folk igjen vil samle seg om de viktige oppdragene i Midtøsten.

Mer enn krig

Men det er langt mer enn krigsinn-

Redaktører 2006

JANUAR: Dag Ove Johansen
FEBRUAR: Astrid Strømme
MARS: Dag Ove Johansen
APRIL: Astrid Strømme

MAI: Dag Ove Johansen
JUNI: Astrid Strømme
AUGUST: Astrid Strømme
SEPTEMBER: Dag Ove Johansen
OKTOBER: Astrid Strømme
NOVEMBER: Dag Ove Johansen
DESEMBER: Astrid Strømme

LEDER -

GOD BLESS AMERICA...

I dagens utgave av Samfunnsliv, på samme side som denne lederen, finnes et innlegg skrevet av pastor Jan Åge Torp, hentet fra hans såkalte blogg på internett. Han gjør i sitt innlegg rede for hvorfor han er en varm talsmann for George W. Bush.

Som vi alle kjenner til, gikk ikke valget slik verken Torp eller Bush håpet på: demokratene tok flertallet i både Representantenes hus og Senatet, altså fikk de kontroll over Kongressen.

Dette har skapt et aldri så lite jordskjelv i amerikansk politikk og er et tydelig varsku fra amerikanske velgere om at Bush-administrasjonen har vært på feil kurs både mht innenriks- og utenrikspolitikken.

Det hører til sjeldenhetene at et mellomvalg preges av slike store endringer i maktfordelingen i USA – og det i hovedsak på grunnlag av en feilslått Irak-politikk.

Etter at valget var et faktum, ble det den kontroversielle Donald Rumsfeld som måtte gå. Han hadde fått massiv kritikk fra så vel offiserer og menige i hæren. Oktober 2006 var en av de mest dødelige for amerikanske soldater i Irak med over 100 drepte. Falne amerikanske soldater i Irak nærmer seg 3000. I et forsiktig overslag fra menneskerettsorganisasjoner er antallet irakiske falne nådd 150 000 – både sivile og det man kaller opprørere.

Det er interessant å se hva Jan Åge Torp trekker frem som vesentlige elementer i Bush-politikken: han understreker bl.a. presidentens sterke tro på Gud, han er en troens mann.

Hans utenrikspolitikk blir hyllet av Torp: Bush knekket Taliban for å gjøre det om til et stabilt og fritt demokrati.

Det er ikke sagt noe om hvilket demokrati Torp mener er det rette for Afghanistan: er det et amerikansk, det britiske, det norske, det greske eller et annet europeisk demokratisk system han viser til? Amerikansk demokrati førte bl.a. til at Gore, selv om han hadde flest stemmer, tapte valget mot Bush, fordi høyesterett avviste en omtelling i Florida, noe som kunne ha gitt Gore presidentsetet. Alle høyesterettsdommerne var utpekt av Bush i sin tid. Dette sier noe om amerikansk demokrati. Nå synes mellomvalget å ha vist at det likevel kan være liv laga, som det heter: folket stemte inn demokratene i Kongressen. Nå er en kvinnelig demokrat såkalt Speaker i Kongressen og nr. 3 på maktstigen etter presidenten og visepresidenten.

Både Irak og Afghanistan er preget av rivaliserende grupper, noe som har vært karakteristisk for disse to landene i århundrer. Slik situasjonen utvikler seg i begge landene, synes det heller håpløst å snakke om å innføre noe som helst slags demokrati på den måten vestlige små- og stormakter påstår. Irak er blitt en hengemyr og aldri har det vel dukket opp flere truende terrorgrupper enn etter at Irak ble invadert.

Vi husker godt da Saddam var blitt tatt og den irakiske hæren hadde gitt opp, at en talsmann for den tapende part uttalte at "Amerikanerne ville få seg en overraskelse i Irak".

Bush erklærte Mission Accomplished etter at irakiske styrker var knust og jaget på flukt. Etterpå har det gått fra ille til verre for amerikanske og samarbeidende styrker.

Og enda verre ser det ut til å kunne bli...

DOJ

Dag Ove Johansen

Forbenet tro – eller levende bekjennelse?

Av Svein Otto Hauffen

Under overskriften: «St. Olavs skinneben i St. Olav» ble nevnte omtalt i «Aften»(posten) for kort tid siden. Det er ikke første gang. Samme ble også omtalt i en artikkel 23.8. I førstenevnte stod at: «det gamle relikviet ble sikret og plassert i St. Olavs kirke i Oslo». Fra samme siteres: «det er da interessant å kunne henvise til at det faktisk fremdeles finnes relikvier i Norge!

Interessant, javel – men på hvilken måte?

Bla. ved at det minner meg om mine studieår i Køl, hvor besøk i Kølnerdomen hørte med. Der så jeg engang et praktfullt gullskrin som ifølge tradisjonen skulle inneholde bensplinter fra hellige menn. Omviseren så sitt publikum an og sa: «Man vet jo ikke om det er knokler etter hellige menn, men troen på det har betydd meget for mange.»

I middelalderen samlet kirken på knokler. Kravebenet til Paulus og nøklebenet til Petrus var bevisene på at apostlene hadde eksistert. Evangelier og overleveringer kan være

både vel og bra. Men knokler er og blir knokler.

Kristendom?

Hva i all verden har dette med kristendom å gjøre? Og hvordan tror man at den Oppstandne og fremadskuende Jesus Kristus ville se på den slags fortidslevninger? Enn si da på fortidsdyrkelsen av denslags? Han som fremholdt at: «Den som legger hånden på ploget og ser seg tilbake, er ikke skikket for Guds rike».

Det minner meg om den unge frisynte kardinal Ratzinger, som dengang betegnet diverse instanser innen kirken som «Die ewig Gestrigen!». (Egentlig uoversettelig, men etter meningen: «de evig gårdsdagslige»).

Hva er Herrens vilje?

«Jeg vil gjøre alle ting nye», sier Herren. Følgelig vil Satan det motsatte – og motsetter seg all indre fornyelse. På det at alt skal bli ved det gamle.

«Jeg vil snu oppned, oppned, oppned på alt!» sier Herren. Følgelig vil Satan det motsatte: Å bevare og konservere alt – i forherdet uforanderlighet.

Mange vil «bevare sitt liv» og konservere alt det fortidsstagnerte, med «det gamle menneske». Som vi, ifølge Paulus, må «avlegge» – for å kunne gi rom for «det nye menneske».

«La de døde begrave sine døde!», sa Mesteren. Han sa ikke at man skulle grave dem opp, og anordne utstilling av restaurerte likdeler; og kalle dem relikvier.

Derimot preget den mest markante entydighet hans karakteristikk av fariseerne: «Kalkede graver, fulle av råttenskap og dødningeben!»

Hvordan ville vel Henrik Ibsen ha kommentert førstnevnte? Formodentlig like avslørende som hans ytterst treffende ord til omtåket religiøse og uekte kristne generelt: «Ånden bekjenner dere alle med kjevene – akter dog kun det som fakkes med nevene!»

Troen belives av en levende erkjennelse. Det som er av i forgårs, forgår. Det som er av igår, avgår – og forgår.

Men det som fremgår i den fremadgående, som «vandrer i sannheten», på fornyelsens vei, til levende erkjennelse – består.

Renter og prisstigning

Politikerne og økonomene snur alt på hodet, for å lure velgerne. SV har sviktet velgerne på utrolig mange punkter etter at de kom til regjeringsmakt sammen med AP og SP, og har derfor gått radikalt ned på meningsmålinger. Og det får de fortsette med, så lenge de ikke er interessert i å holde sine løfter og hjelpe sine velgere.

Det de sier er nemlig at rentene må økes for å holde prisstigningen nede, som jo er totalt uriktig og den rene galskap. Økte renter er også i seg selv prisdrivende, kostnadene stiger, som igjen må inndekkes.

Den enkelte borger skal straffes fordi våre politikere velger å gi våre monopol-ledere, som Telenor og Statoil-sjefene høyere og høyere lønninger, som jo i seg selv er inflasjonsdrivende og med på å øke prisene. Dette bidrar jo også til dyrere lønnsoppgjør! Disse selskapene må selvfølgelig har større inntekter for å betale slike lønninger, og hvordan gjør de det? Jo, enten ved å si opp 100 ansatte (som da skal få ledighetstrygd, og da må Staten øke avgifter som egenandeler, bompenger og parkeringsavgifter etc.) eller å øke prisene.

Det sier seg jo selv at prisene må økes for å kompensere de økte kostnadene for å benytte seg av en kapital med høyere renter.

Man behøver ikke å være "professor" for å forstå det. Det holder med barneskolen.

De snakker om å spare, samtidig som de øker prisene på alt fra matmoms, gebyrer og avgifter, som om det ikke er med på å øke prisene. De hevder at de må gjøre det, for å holde tritt med den generelle prisøkningen, men det vil være langt bedre om Staten (som har litt mer penger enn vårt naboland Sverige) heller gikk litt ned på alle slike avgifter, for nettopp å få alle prisene nedover slik at renten også kunne senkes. Da kunne vi lettere konkurrere med utlandet.

Som et eksempel på hvordan vi blir lurt av Staten, kan jeg bare nevne: 11 kg propangass selges fra et privat selskap for kr. 57,- mens statlige monopolbedrifter selger det samme produkt for kr. 400,-.

Statoils bensinstasjoner i Sverige og Norge ligger alltid fra 50 øre eller mer over sine private konkurrenter på bensinprisen. I tillegg kan jeg også nevne det inflasjonsdrivende med stadig økte egenandeler i helsevesenet.

Våk opp, kjære velgere. Dette er en enkel bekræftelse på at Staten selv er prisdrivende og styrer den økende inflasjonen!

Ramnes, den 16. november 2006
Erik W. Falck

(Fra Kvekeren)

Sannhetskommisjon for Midtøsten?

Av Marit Kromberg

Fredag 28. juli leste jeg Geir Ole Bjartviks artikkel i Vårt Land om at det sørafrikanske kirkerådet har foreslått at en sannhets- og forsoningskommisjon kunne bidra til å skape fred og forsoning i Midtøsten. Og så leste jeg videre til andre nyheter.

Søndag morgen 31. juli var krigsnyhetene gruoppekkende, og i løpet av helgas bønner og refleksjoner kom tanken på en sannhets- og forsoningskommisjon tilbake. Den kom til å skape et lite håp. Jeg fant fram til det økumeniske nyhetsbyrået ENIs nettsider, og leste forslaget om å kalle de stridende parter til Pretoria og hjelpe dem til forsoning.

Fullt så enkelt vil det nok ikke bli. Sterke og dyktige representanter for alle Abrahams barn deltar allerede i et omfattende dialogarbeid for fred i Israel og Palestina. Det er altså ikke de troende i Israel og Palestina som mangler initiativ til forsoning.

Det har slått meg at resten av verden har et betydelig ansvar for den situasjonen vi ser i dag. Norsk teologisk samtaleforum (NTSF) har i de siste par årene arbeidet med et dokument som klart belyser den historiske bakgrunnen og som oppmuntrer kristne i Norge til å sette seg dypere inn i spørsmålene. Helge Erik Solberg hadde et enestående klart og tydelig innlegg om det internasjonale samfunnets ansvar for dagens situa-

sjon i Vårt Land onsdag 16. august.

Vi har alle vår historiske del av ansvaret for den situasjonen som har oppstått. Også norske konger har deltatt i korstog, og antisemittisme kan vårt land ikke si seg fri for. I flere leserinnlegg har man kunnet lese at «alle palestinere er fullstendig upålitelige, de er alle løgnere». Rasismen florerer altså i beste velgående. Både jøder og muslimer føler seg utrygge.

Derfor kunne det være en fin tanke at et land fra Afrika som i den grad selv har fått merke kolonitidens overgrep, kunne være tilstrekkelig upartisk til at Europa og Nord-Amerika som sanne medskyldige, fikk komme fram og vise at vi har forstått sannheten om vår antisemittisme gjennom århundrene og om kolonitidens overgrep mot arabiske stater. På den bakgrunn kunne det skapes en annen ro hos alle dem som har følt seg ydmyket og forstøtt gjennom tidene.

Hvis alle parter kunne få lov til å komme fram med sine historier, og hvis verden kunne lytte med respekt, og med forståelse for sin egen rolle i historiene, kunne det skapes tilstrekkelig trygghet mellom partene til at forsoning kunne bli mulig. Kanskje kunne det da legges grunnlag for en varig fred.

For vi må alle sammen innse at klokken ikke kan stilles tilbake. Den urett som er begått, kan ikke ugjøres. Men vi kan sørge sammen og be hverandre om tilgivelse, inspirert av en rekke afrikanske fredsmirakler: Vi kan begynne å drømme om en

bedre framtid.

Samtidig må vi innse at åpenhet for selvkritikk ikke er karakteristisk for demokratiene under den globaliserte kapitalismen. Det er faktisk ikke særlig sannsynlig at USA, Storbritannia, Tyskland, Frankrike eller mindre europeiske stater, eller dagens arabiske stater, skulle være villig til å delta helljertet i en sannhets- og forsoningskommisjon for Midtøsten. Men det kan ikke hindre oss i å arbeide for å virkeliggjøre drømmen likevel.

Vi håper at kristne i Norge med tiden kan gi sin støtte til forslaget fra det sørafrikanske kirkerådet, og være med i en langsiktig påvirkning over så mange år som det vil ta, å vekke verden til bevissthet om alles ansvar for bitterheten i Midtøsten. Og vi håper at vi i mellomtiden kan gi vår fulle støtte til alle de israelere og palestinere som daglig driver sin modige kamp for å holde samfunnet gående, for å holde håpet levende, i arbeid for fred og forsoning.

SKREKK-SCENARIO

Bondevik kommer med interessante og avslørende opplysninger i forbindelse med opptakten til Irak-krigen. Det er ikke enkelt å være i opposisjon til storebror USA når det virkelig røyner på. Men det er jo ingen overraskelse at Høyre ønsket en klar støtte til USAs krigføring.

Jeg lurer virkelig på hva som ville ha skjedd med Høyre og Frp i samarbeidsposisjon i regjering i en slik sammenheng. Eller retttere sagt: det er vel ikke noe å lure på i det hele tatt. Høyre og Frp hadde glatt gått inn for norsk deltagelse i Irak-krigen, som de USA-vennlige pudlene de er.

Er det et slikt Norge vi ønsker i fremtiden? Konstellasjonen Høyre-Frp er ikke usannsynlig etter valget 2009. Begge partier er lydige hunder for USA og kan føre Norge ned i en hengemyr av krigsoperasjoner verden over.

Fremskritt er det i hvert fall ikke...

DOJ

MER EKSTREMVÆR I VENDE

Det er ikke særlig lystelige fremtidsutsikter mht værforholdene på kloden: overalt meldes det om ekstremvær. I oktober opplevde Kreta det verste regnværet i historien. Ikke en gang om vinteren regner det så mye og så lenge. Uvær og flom i Spania feide mange biler på sjøen. Malaga ble hardest rammet nylig.

Alle forskere sier at den økende mengden av CO2 i atmosfæren er årsaken til ekstremværsituasjonene. Den mest nedslående rapporten hevder at f.eks. Johannesburg blir liggende under vann om 70 år. Tenker meg til at det er en del steder langs norskekysten som også vil få problemer i årene fremover. Strandpromenaden på Fauske må kanskje brukes som vandring for froskemenn.

O2-utslippene slipper vi ikke unna, ser det ut til. Norge tilhører faktisk en av verstinglandene på kloden. Og verre blir det når vi ser hvilke planer Statoil og andre selskaper har for å pumpe svart gull opp av havbunnen. Den norske befolkningen har forlatt alle ideer om sparing og bevaring av miljøet. Det som teller er fete SUVer og drivstoffgrådige biler. Tut og kjør.

Hva som kommer en gang i fremtiden er ikke særlig interessant bare man får nytte livet her og nå...koste hva det koste vil.

DOJ

Kort om Torgersen-saken I:

BEVISENE SOM RAKNET

Torgersen ble dømt som følger av straffbar bevismanipulering. Nye bevis frifinner ham og gamle bevis har for lengst raknet. Vilårene for gjenopptagelse er overopplyst.

Natt til 7. desember 1957 oppførte 23 år gamle Fredrik Fasting Torgersen seg mistenkelig og ble arrestert av en politipatrulje, først mistenkt for sykkeltyveri.

Den småkriminelle Torgersen var på prøveløslatelse fra fengsel. Der hadde han sonet for et angivelig forsøk på å voldta moren til en kamerat i 1955. Først i 1976 – 20 år for sent – mottok Torgersen en erklæring fra enkemannen til det angivelige offeret, som rensker ham for «voldtektsforsøket».

Dette var det skjebnesvangre spillet til Torgersen-saken. Et justismord førte til det neste...

Kun én mistenkt...

En halvtime etter pågripelsen av Torgersen ble det avslørt et seksualdrap og en ildpåsettelse i Skippergata 6b, 500 meter fra Østbanestasjonen der Torgersen var blitt pågrepet. Fra å bli mistenkt for sykkeltyveri ble Torgersen mistenkt for seksualdrap. Politiet la helt enkelt den mistenkelige Torgersen sammen med drapet som nettopp var oppdaget. Det passet jo så godt. Torgersen hadde en seksualdom på seg. Han var feil mann, på feil sted, til feil tid.

I dagene som fulgte ble praktisk talt all etterforskning konsentrert om Torgersen. Etterforskerne ble bedåret av ideen om at årvåke konstabler hadde pågrepet gjerningsmannen allerede før forbrytelsen ble oppdaget. Fiske sprellet i garnet. Etterforskningen kjørte seg fast i dette feilsporet og pressens skumling om den mistenkelige Torgersen bidro til å sette politi og påtalemyndighet under et sterkt forventningsspress. Snart handlet etterforskningen utelukkende om å vinne saken mot den eneste mistenkte, ikke om å oppklare drapet på Rigmor Johnsen.

Alle frifinnende omstendigheter ble systematisk oversett.

Frifinnende omstendigheter

• Torgersen avla rett etter arrestasjonen en forklaring om at han hadde hatt damebesøk drapsnatten og siden fulgte damen til byen. Dette ble påfølgende dag bekreftet av hans mor og hans søster. Fra arresten kunne han ikke ha konspirert med familien om en dekkhistorie. Han må altså ha hatt en kvinne på besøk. Politiet og påtalemyndighet så bort fra det.

• Det var ikke synlige tegn til en voldsforbrytelse på dressen han var iført da drapet skulle ha foregått og som han var iført da han skal ha båret liket ned i kjelleren. Heller ikke på de sko og klær han hadde på seg senere på kvelden var det tegn til at han hadde vært nede i en kjeller der gulvet var dekket av slam.

Politiet og påtalemyndighet så bort fra det.

Til tross for at Torgersen skulle ha unnslettet usett fra åstedet – mirakuløst nok uten synlige merker på sko og klær, etter utrolig netthendte ha anbragt liket på et gjemmede der det neppe ville ha blitt oppdaget på timer eller dager – skal han ifølge politiets drapsteori ha vendt tilbake til løvens hule etter en times tid for å gjøre et forbausende lunkent forsøk på å anstifte brann rundt liket.

Drapsteorien forutsetter til og med at han må ha regnet med å bli arrestert, i og med at han «brakte sin mor og eventuelt også sin søster inn i den forestilling at han hadde med seg en pike hjem» – han skal altså ha simulert lyden av høye hæler som både moren og søsteren hørte gå i trappen!

• Torgersen var ikke kjent i Skippergata 6b og kunne i stummende mørke umulig ha funnet kjellerledden som liket var gjemt under. Politiet og påtalemyndighet så bort fra det.

• Det fantes ingen pålitelige vitner som naglet Torgersen til åstedet. Ikke bare så politi og påtalemyndighet bort fra det, men de lot en notorisk kriminell opptre som eneste øyevitne... Ørnulf Bergersen var idømt sikring på grunn av mangelfullt utviklede sjelsevner og fare for nye straffbare handlinger.

• Beboere i Skippergata 6b mistenkte personer i nærmiljøet for drapet. Politiet og påtalemyndighet så bort fra det. Naboenes vitneprov ble ført bak lukkede dører og senere bortforklart som nabosladder. Ingen av den drepte pikens venner og venninner ble avhørt.

Men Torgersen begikk én alvorlig feil. Kvinnen han hadde hatt på besøk drapskvelden, den mystiske Gerd, meldte seg aldri som vitne. Nøyaktig et halvt år etter arrestasjonen ble Torgersen fortalt at en Gerd skulle vitne. Han var mentalt innstilt på at det var hans Gerd, hva skulle ellers vitsen være ved å stille som vitne? Til forskjell fra alle andre vitner, som kom opp midtgangen, ble den falske Gerd ført inn i rettssalen fra en dør bak tiltaltes rygg og han fikk ikke sett ordentlig på henne. Aktør spør så om dette er Gerd. – Jeg sa «ja» før jeg hadde sett på henne, forteller Torgersen. – Deretter ble alt bare rot og rør oppi kålen på meg.

Hvorfor ble denne Gerd Berg ført som vitne? Hun selv avviste at hun hadde noe med saken å gjøre og påtalemyndigheten var dermed informert om at hun ikke var den rette Gerd. Ble hun ført som vitne bare for å fortelle at hun ikke var den rette Gerd?

Etter at Torgersen hadde gått i denne fellen, ble han dømt på såkalte tekniske bevis. Disse «bevis» får nå det glatte lag av norske og internasjonale forskere.

• Avføringsbeviset: Det er ikke noe grunnlag for å hevde at avføring funnet omkring liket knytter Torgersen til drapet. Grunnen er enkel: De likheter som ble påvist var altfor alminnelige både i menneskeavføring og hundeevføring... «Denne vurderingen bygger ikke på ny viten, men var åpenbar for enhver alminnelig godt skolert naturvitenskapsmann også i 1957–58.» konkluderer ekspertene. Det er ikke engang fastslått at avføringen stammer fra den drepte; obducentene fant ikke avføring på hennes truse og ikke engang rundt endetarmsåpningen... Men for kjæremålsutvalget var avføringsbeviset fortsatt gyldig i 2001!

• Barnålbeviset: I retten ble juryen fortalt at barnålene funnet på Torgersens dress og på juletreet under kjellerledden var meget like og dertil meget sjeldne. De sakkyndige Printz og Mork hadde ingen forbehold.

Professorene Laane og Høiland undersøkte i 1998–2001 nåler fra kjelleren i Skippergata 6b som hadde vært oppbevart hos politiet siden 1957. De fastslo uten forbehold at kjellernålene var fra 5 til 9 mm og helt vanlige... Ikke desto mindre kom kjæremålsutvalget i 2001 til at barnålbeviset «ikke er vesentlig svekket».

• Tannbittbeviset: Dette er nå blitt et bevis for Torgersens uskyld, og blir omtalt nedenfor.

Straffbar bevismanipulering

Etter straffeprosesslovens § 391 nr. 1 har en domfelt krav på at saken blir gjenopptatt dersom sakkyndige, vitner, politi eller påtalemyndighet «har gjort seg skyldig i straffbart forhold med hensyn til saken», et vitne har gitt «falsk forklaring» eller det ble brukt et «falsk eller forfalsket dokument» og «det ikke kan utelukkes» at et slikt forhold «har innvirket på dommen til skade for tiltalte».

Det finnes flere slike straffbare forhold i Torgersen-saken:

1. Den sakkyndige professor Jens Wærhaug skulle i 1958 ha fortalt juryen at han i sin utredning hadde kommet til at bittmerke 3 i offerets bryst var avsatt av Torgersens høyre hjørnetann i overkjeven (tann 13) i motsetning til tannlege Ferdinand Strøm, som hadde kommet til at det var avsatt av Torgersens høyre sidefortann i overkjeven (tann 12). Å unnlate å presisere dette er falsk forklaring i § 391 nr. 1's forstand. Forholdet var straffbart.

2. Påtalemyndigheten og/eller politiet undersøkte politiforklaringer fra vitnene Ragna Noreng og Ruth Klausen. På den tiden drapet skjedde jobbet de sammen med en ung kvinne som het Gerd Kristiansen. Kort tid etter drapet hadde hun gitt dem opplysninger som, hvis de var riktige, viste at hun var den Gerd som Torgersen hevdet han hadde vært sammen med natten mellom 6. og 7. desember 1957. Etter sitt innhold ga Norengs og Klausens forklaringer Torgersen alibi.

Gerd Kristiansen meldte seg imidlertid ikke som vitne under etterforskningen. Hun var nygift, med en mann hun i ettertid har beskrevet som voldelig, bodde hos svingeforeldrene og var livredd for å bli blandet inn i noe. Og med god grunn: På grunn av Torgersen-saken mistet hun jobben i skotøymagasinet. For sin arbeidsgiver var hun altså ikke hvilken som helst 18 år gammel Gerd.

Gerds kollegaer, Noreng og Klausen, oppsøkte selv politiet 11. juni

1958, mens hovedforhandlingen pågikk, og avga forklaringer om hva Gerd Kristiansen hadde fortalt dem et halvt år tidligere. Dette ble ikke formidlet til forsvareren. Klausen og Noreng ble ikke ført som vitner under hovedforhandlingen. Politiforklaringene fra Klausen og Noreng ble altså underslått. Det var straffbart.

3. Vitnet Ørnulf Bergersen, som forklarte at han hadde sett Torgersen komme ut av Skippergata 6b den 7. desember 1957, forklarte seg falsk. Det var straffbart.

Det var ikke fysisk mulig for Bergersen å gå 42 kilometer hver dag. Det er ikke fysisk mulig å gå 18–21 kilometer på litt over to timer. Det sto ikke skilt som viste 6b på bygningen Skippergata 9 som Bergersen sa han hadde sett Torgersen komme ut fra og skiltet var ikke plassert «over porten», men på siden av den. Torgersen var heller ikke barhodet; da han ble anholdt i Havnegata hadde han en grålig skyggelue på hodet.

4. Avføringsbeviset ble manipulert til skade for Torgersen. Det var straffbart.

I den utførlige dokumentsamlingen Avføringsbeviset 1957–2004 viser nye sakkyndige hvordan avføring endret seg fra desember 1957 til mars 1958. Avføringsprøver fra turnskoene som var brukt opp i desember gjenoppstod senere med nytt innhold. Og ikke nok med det: Mens undersøkelsene pågikk dukket det opp avføring på turnskoene og fyrstikkesken på steder hvor avføring opprinnelig ikke fantes eller var fjernet.

Nye bevis frikjenner Torgersen

Etter strpl. § 391 nr. 3 har Torgersen krav på at saken gjenopptas hvis det foreligger en «ny omstendighet eller skaffes fram et nytt bevis som synes egnet til frifinnelse».

Strpl. § 392 gir Torgersen krav på gjenopptagelse dersom «særlige forhold gjør det meget tvilsomt om dommen er riktig, og tungtveiende hensyn tilsier at spørsmålet om siktetes skyld blir prøvd på ny».

Vilårene for gjenopptagelse er overopplyst etter begge disse bestemmelsene:

1. Tannbittbeviset utelukker at Torgersen kan være gjerningspersonen. Dette er nytt.

Fire sakkyndige fra USA, rettsodontologene professor David Senn, professor Marden E. Alder, professor Michael Bowers og professor Paul G. Stimson konkluderte – uavhengig av hverandre – med at Torgersen må utelukkes som bite-ren. De fire amerikanske ekspertene leverer med andre ord et utelukkelsesbevis, et positivt bevis for Torgersens uskyld.

De sakkyndige som påtalemyndigheten har brukt for å bevise at Torgersen var den som bet, er alle uenige om hvilke av Torgersens tenner som bet. Vi vet nå at Wærhaug kom til et annet resultat enn Strøm i 1958. De to britene, professor Whitaker og professor MacDonald, som ble engasjert av påtalemyndigheten

på slutten av 90-tallet, fant en tredje løsning som ikke gjør forvirringen mindre, og som de attpåtil innrømmer er usikker. Derimot ble Torgersen i 1958 dømt uten at det fremkom noen usikkerhet om bittbeviset.

Ingen av påtalemyndighetens sakkyndige har kunnet påvise noen feil ved de fire amerikanernes utelukkelse. Derimot har professor Senn i en tilleggsuttalelse 22. november 2003 kategorisk tilbakevist de to britenes forklaringer og selv-motsigelser.

De britiske sakkyndige hevdet at de hadde gjennomført et såkalt artikulatortforsøk som viste at en modell av Torgersens tenner kunne avsette merker etter tann 41 og 43, men ikke etter tann 42. Advokat Moss krevde i juni 2000 dokumentasjonen på dette fremlagt, men de to britene nektet dette. I motsetning til britene har amerikanerne vært mer enn villig til å dokumentere sine metoder og resultater.

Dr. Senn forklarte i mars 2001 at hans forsøk med såkalt artikulatort viste at "In no case was it possible to make 41 and 43 mark without 42 marking." Også i en rekke såkalte artikulatortforsøk foretatt i Norge avsetter Torgersens tann 42 bestandig et merke når tann 41 og 43 gjør det.

I bittmerket i Rigmor Johnsen's bryst finnes det ikke noe spor av tann 42.

2. Drapstidspunktet – som må ha vært etter kl. 23.30, mest sannsynlig ca. kl. 01.00 – utelukker at Torgersen kan være gjerningspersonen. Dette er nytt.

Alkoholinnholdet i offerets blod var for lavt til at hun kunne vært drept før 23.30. I forhold til hva Rigmor Johnsen hadde drukket i løpet av drapskvelden, burde hennes promille ha vært mellom 0,5 og 1,1 – med 0,75 som den mest sannsynlige. Men hun hadde bare 0,2 promille da hun ble drept.

Det fantes ingen sikker dødsstivhet og ingen dødsflekker. Likets temperatur var for høy til at Rigmor kunne ha vært død i flere timer. Dagbladet skrev dagen etter drapet at man regnet med at hun hadde vært død i ca. én time da hun ble funnet. Disse opplysningene kan bare ha stammet fra politiet. Først senere må politiet ha stilt drapstidspunktet tilbake, for å få det til å stemme med Torgersen som gjerningsperson.

I Brennpunkt-programmene fortelles også om sigarettene til Rigmor, som på mystisk vis gikk opp i røyk... Dette bevistema har ikke Ståle Eskeland tatt med i Utredningen, men vi nevner det likevel her: Kjæresten hennes kjøpte 20 South State tidligere på kvelden. Hun røykte 3–4 av disse, kjæresten kanskje også noen. Men da Rigmor ble funnet drept var det bare én sigarett igjen i pakken!

Hvis Rigmor ble drept like etter at hun kom hjem, burde hun hatt minst 15 kroner på seg. Men hun hadde bare en femkrone igjen. Hvordan hadde hun rukket å bruke opp ti kroner? Hvis hun var blitt ranet av

drapsmannen, hvorfor da ikke for alle pengene?

Til støtte for det senere tidspunktet kommer også vitneforklaringen fra Olga Eriksen. Hun traff Rigmor Johnsen i gangen ca. kl. 23.00. Fru Eriksen gikk gjennom trappeavstasjonen en time senere, ca. midnatt, og gjorde da ingen observasjoner som passet med at drapet allerede var begått. Vaktmann Juul William Sørensen sa i sin vitneforklaring at han hadde hørt ett kvinneskrik ca. kl. 01.00.

3. Brannen ble påsatt etter at Torgersen var pågrepet av politiet. Det utelukker at Torgersen kan være gjerningspersonen. Dette er nytt.

Kristiane Gulseth reagerte raskt da hun kjente røyklukt og forsto at

det kunne være brann. Under den rettslige forundersøkelsen sa hun at «det ikke har gått mer enn 5 minutter fra første gangen hun merket røken til brannvesenet ble varslet». Brannsakkyndig Øyvind Thorkildsen fastslår i sin rapport 20. januar i år, at slik forholdene var i Skippergata 6b, kunne det ikke ha gått mer enn 15 minutter fra brannen ble påsatt til sovende personer i leiligheten over ville ha våknet. Brannen ble varslet 01.27. Den ble altså påsatt tidligst 01.05. Torgersen ble pågrepet allerede to på ett. Selv hvis vi tøyser marginene, ville han ikke ha rukket å komme seg ut og over til nabogården og så sykle 500 meter i tide.

4. Fravær av spor på Torgersen sammenholdt med spor fra åstedet

(blod, slam og skitt, avføring (antrekk 1), tekstilfibre, hår, fingeravtrykk, treull) utelukker at Torgersen kan være gjerningspersonen. Dette er nytt.

Som drapsmann måtte Torgersen ha kjempet med Rigmor, han måtte ha fått mer enn noen knapt synlige flekker på seg. Og lavt under taket som det var under kjellerluken, må forholdene ha vært vanskelige å arbeide under. Dressen hans kunne ikke ha unngått å bli tilsølt og tilsmuset.

5. Torgersen har alibi. Torgersens mor og søster snakket sant om tiden han var hjemme og at han var sammen med kvinne. Etter all sannsynlighet må dette ha vært Gerd Kristiansen. Alibiet utelukker at Torger-

sen kan være gjerningspersonen. Dette er nytt.

Hvorfor vente?

Er ikke alt dette nok til å få saken gjenopptatt? At de tre tekniske bevis har raknet er tilstrekkelig til forplikte påtalemyndigheten og gjenopptagelseskommissjonene til å tiltre gjenopptagelse. Vi oppsummerer:

- Tannbittbeviset: Alle sakkyndige i dag, inklusive Den rettsmedisinske kommisjon, – med unntak av professor Tore Solheim – er enige om at bittsporet i Rigmor Johnsens bryst ikke er identisk med Torgersens tenner. Uavhengig av hverandre, utelukker fire amerikanske rettsodontologer at Torgersens tenner kan ha avsatt bittmerket. Tann-

bittbeviset er dermed blitt et utelukkelingsbevis.

- Avføringsbeviset: Alle sakkyndige i dag, inklusive Den rettsmedisinske kommisjon (2004) – med unntak av professor Ola M. Heide – er enige om at avføringsbeviset ikke knytter Torgersen til drapet.

- Barnålbeviset: Alle sakkyndige, selv de som er engasjert av påtalemyndigheten, er i dag er enige om at barnålene på åstedet og på Torgersens klær var korte barnåler fra vanlig norsk gran, ikke barnåler fra Kaukasus eller en mutasjon, slik juryen ble fortalt.

Felix Gulsrud

Kort om Torgersen-saken II:

PÅTALEMYNDIGHETEN SOM LOVBRYTER

Ikke bare begikk politiet og påtalemyndigheten flere lovbrudd for å vinne saken mot Torgersen. Også etter domfellelsen har rettsvesenet gang på gang begått lovbrudd – for å legge lokk på saken!

Da Høyesteretts kjæremålsutvalg 28. november 2001 for tredje gang avviste gjenopptagelse av Torgersen-saken, var det kanskje i håp om at avslaget skulle legge endelig lokk på den største rettsskandalen etter krigen. Det motsatte er skjedd. Rettsvesenets manglende vilje til å rydde opp har skapt større blest om Torgersen-saken enn på 30 år – og satt søkelys på de tvilsomme metoder påtalemyndighetens har brukt opp gjennom årene.

Bortsett fra ting som har skjedd etter 1999, er ingen av opplysningene du leser her nye. Det aller meste av dette ble utførlig lagt frem av Camilla Juell Eide og Erling Moss i boken «... aldri mer slippes løs...» (1999) og har vært fullt tilgjengelig informasjon for Borgarting lagmannsrett i 2000 og Høyesteretts kjæremålsutvalg i 2001.

Prestisjen i saken

Ledelsen for etterforskningen av Skippergata-drapet gikk fra første stund ut fra at den mistenkelige, voldtektsdømte Torgersen var den skyldige. Dette blindsporet ble fulgt inn til det ikke lenger var noen vei tilbake.

Allerede etter noen få dager var det gått prestisje i politiets drapsteori. Pressens ukritiske holdning bidro sterkt til dette. Forhåndsdommen av Torgersen satte inn ved uttrykk som at «politiet hadde et utrolig hell med seg da det arresterte mannen før mordet ble oppklart». Bildet av Torgersen som mistenkelig og lite samarbeidsvillig ble sementert. Det ble skrevet at «nettet snører seg ytterligere sammen rundt» Torgersen fordi det fantes vitner som hadde gjenkjent ham i Oslo sentrum, osv. osv.

Pressen inntok ikke bare en rolle som ukritisk mikrofonholder for påtalemyndigheten og slukte alt den fikk servert, den opptrådte til og med som forsterker! Skippergata-saken

ble straks til Torgersen-saken. Arbeiderbladet hadde tidligere skumlet om «likskjending» i forbindelse med et halvhjertet innbruddsforsøk etter sykehusspritt; disse ryktene ble nå varmet opp.

Etterforskerens skråriskerhet og pressens skandaletørst skapte et forventningspress og en atmosfære der det ville blitt oppfattet som en flause hvis Torgersens skyld ikke kunne bevises. Det dreide seg ikke lenger om å oppklare saken, men om å vinne den.

En enslig kritisk røst, fra medisinstudenten Cato Aall, var unntaket som bekreftet regelen: Under tittelen «Forhåndsdom i avisene?» gikk han i Arbeiderbladet 17. desember til angrep på pressens rolle. Hans stemme druknet i hylekoret.

Ingen negative funn ble nevnt. Først et halvt år etter drapet, under selve rettssaken, skrev Arbeiderbladet: «Stadig nye overraskelser i Torgersen-saken. Hjemme de kritiske timer – slår hans mor og søster fast.» Pressen ble altså ikke informert om at Torgersens mor og søster dagen etter drapet hadde bekreftet hans forklaring, uavhengig av Torgersen som satt i varetekt. Et halvt år senere var dette altså «nytt» og «overraskende» – med umiskjennelig farge av alibi på etterskudd.

Uredelighet, manipulasjon og ulovligheter foretatt fra politiets og påtalemyndighetens side tyder på at de ansvarlige må ha vært desperat opptatt av å hale fisken på land. Pressen fikk aldri innsikt i hvor løst denne fisken satt på kroken.

Underslag av vitner

Allerede dagen etter drapet hadde en kvinne i Skippergata 6b, Helga Paulsen, sagt ifra til politiet om sin mistanke mot Asbjørn Gulseth, som også bodde i gården. Denne karen ble aldri etterforsket og slapp senere å vitne fordi han stort sett var for full, skjønt hans politiforklaringer godt kan betegnes som mistenkelige. Mistanker fra naboer om at én eller flere personer i Skippergata kan ha begått drapet ble aldri noe spor i saken. Venner og bekjente av offeret ble heller ikke avhørt.

På grunnlag av fotografier utpekte hovedvitnet Esther Olsson den 15. januar Alf Brandsdal som mannen som hadde fulgt etter Rigmor. Fru

Olsson var den eneste som hadde sett denne mannen. Det ble ikke foretatt konfrontasjon eller andre undersøkelser som kunne bekrefte eller avkreftede Olssons forklaring. Brandsdal var innkalt som vitne, men påtalemyndigheten opplyste at han satt varetekt i Århus. Undersøkelser i Landarkivet i 1998 viser at dette ikke var sant.

I ettertid har Eilif Støleggen forklart at han hadde solgt den brun- og hvitstripete dressen som Torgersen bar. Han har også opplyst at han hadde brukt dressen under overnatting i skogen. Støleggen var oppgitt som vitne av Torgersens advokat, men påtalemyndigheten opplyste at han ikke var å finne, til tross for at han hadde meldeplikt for politiet og ikke var etterlyst. Politibetjent Harald Grøndahl foretok i 1972 grundige undersøkelser om Støleggen overholdt meldeplikten. Han fant ikke opplysninger som viste at den ikke ble overholdt mens hovedforhandlingen i Torgersen-saken pågikk. Aktor Dorenfeldt opplyste ikke noe om at Støleggen ikke hadde overholdt meldeplikten, og at dette var grunnen til at han ikke var å finne. Da hovedforhandlingen i Torgersen-saken startet 2. juni 1958 satt Støleggen i varetekt i Oslo kretsfengsel, avdeling B.

Derimot brukte påtalemyndigheten det notorisk upålitelige vitnet Ørnulf Bergersen for å nagle Torgersen til åstedet. Politi og påtalemyndighet unnlot å gå Bergersens forklaring etter i sømmene – åpenbart fordi han bekreftet politiets drapsteori. Bergersens forklaring kom bardus på forsvareren, som ikke fikk tid til å sjekke sannhetsgehalten i Bergersens påstander.

Fangen Eivind G. Breivik ville sende et brev om Bergersen til lagmannsretten under hovedforhandlingen, men brevet ble holdt tilbake av fengselets ledelse. Fangen Odd Sørli var notert som vitne, men «kunne ikke møte» – til tross for at han satt på Møllergata 19. Noen grunn ble ikke angitt.

Politiforklaringene til Ruth Klausen og Ragna Noreng ble underslått. Disse støttet Torgersens forklaring om at han drapsnatten hadde vært sammen med en kvinne ved navn Gerd Kristiansen. Denne Gerd benektet riktignok overfor politiet at

hun hadde vært sammen med Torgersen, men mye tyder på at hun hadde private grunner til å nekte enhver befatning med ham. Også hennes politiforklaringer ble underslått.

Intellektuell uredelighet

De tekniske bevis mot Torgersen har for lengst raknet. Men under hovedforhandlingen sommeren 1958 var det ingen som kunne gå imot de sakkyndiges konklusjoner. Retten ble ført bak lyset. Det mest graverende i så måte var:

- Tannbittbeviset: Det kom aldri frem i retten at de to «sakkyndige», Strøm og Wærhaug, ikke var enige om hvilke tenner som hadde bitt offeret i brystet. Wærhaug «glemte» å opplyse om det.

Strøm påberopte seg i retten en erfaring han ikke hadde. «Jeg tror nok jeg har hatt ca. 25 bittspor-saker for politiet,» sa tannlegen i retten og gjentok det. Faktum er at hverken Strøm eller Wærhaug tidligere hadde analysert bittmerker i hud og at de ikke hadde faglige kvalifikasjoner på området. Wærhaug var ekspert på rotfyllinger.

- Avføringsbeviset: Det såkalte avføringsbeviset ble manipulert fra januar til mars 1958, slik at det stemte mer og mer med avføring funnet på åstedet.

Lokk på saken

Metodene som har vært brukt for å legge lokk på Torgersen-saken taler sitt tydelige språk om at påtalemyndigheten ikke har hatt sitt på det tørre. Torgersen har i alle år kjempet for gjenopptagelse. Like hardnakket har påtalemyndigheten strittet imot. Som statsadvokat Dorenfeldt uttrykte det 26/8-58: «For øvrig finner jeg å burde bemerke at politiet ikke bør oppta noen forklaring av domfelte eller foreta noen etterforsknings-skritt i saken uten å ha konferert med meg.»

I 1962 fikk Alf Nordhus avslag på å bli oppnevnt som offentlig forsvarer for Torgersen – av den samme dommeren, lagmann Lunde, som dømte Torgersen fire år før! (Den samme Lunde hadde for øvrig vært i basketak med Torgersen under hovedforhandlingen, og skulle etter loven ha vært kjent ugild etter dette.)

Den 2. februar 1972 melder avisene at Torgersen reiser sak mot po-

litiadjutant Haukenæs for trening av utlån av dokumenter. Haukenæs svarer at han følger ordre, han har ikke kunnet låne ut dokumentene siden 1965.

Siden 1965? Da advokat Tor Gunvaldsen i 1965 ba om å få utlånt dokumentene i Torgersen-saken, bestemte Dorenfeldt at «dokumentene ikke vil bli utlånt til noen, med mindre det fremsettes en gjenopptakelsebegjæring hvor det konkret angis hvilken eller hvilke grunner gjenopptagelsebegjæringen bygger på.»

Dorenfeldt forlangte altså at man på forhånd skulle legge grunnene på bordet for å få utlevert dokumentene hvor slike grunner kunne finnes.

Samme logikk noen år senere: Den 28. oktober 1971 hadde Torgersen i fengsel en avtale hos en professor i odontologi for å få foretatt en ny tannundersøkelse. Statsadvokat Wiker svarte at det først måtte fremsettes en begjæring om gjenopptagelse før retten kunne avgjøre om det var behov for en slik undersøkelse. Men Torgersen ønsket jo undersøkelsen nettopp for å underbygge en slik begjæring om gjenopptagelse. To dager senere trakk professor Aas seg og henviste til tannlege Strøm...

Den 11. april 1972 skriver Dorenfeldt i Aftenposten: «Påtalemyndigheten må selvfølgelig til enhver tid søke å hindre at personer som er dømt med rette, skal få sin sak gjenopptatt på sviktende grunnlag.»

Bare personer som påtalemyndigheten selv mente at den hadde dømt med urette skulle få anledning til innsyn i sin sak... Som Erling Moss og Camilla Juell Eide uttrykker det, opererer riksadvokaten med to kategorier, én for dem som er dømt med rette og én for dem som er dømt med urette. Den domfeltes krav på saksdokumentene var (og er) selvsagt ikke avhengig av hva påtalemyndigheten selv mener om skyldspørsmålet.

VG-journalist og krimforfatter Michael Grundt Spang fikk derimot låne sakens dokumenter, for å skrive sin bok Torgersensaken (1973), det eneste forsvar for politi og påtalemyndighet i bokform. Torgersens motstandere fikk altså fullt innsyn, mens Torgersens forsvarere ble nektet innsyn.

■ forts. neste side

I september 1972 ble en filmrull tilhørende ukebladet *Aktuell* beslågt av fengselet. Bladet hadde tatt bilder av Torgersens tenner. Alle protester i sakens anledning løp ut i sand...

Helt lovstridig nektet statsadvokat Håkon Wiker i 1973 å låne ut primærmaterialet i tannbeviset til professor i odontologi Arne R. Hagen. Den 22. oktober 1973 går så samme Wiker imot gjenopptagelse og tillegg Hagens oppfatning «ingen vekt, idet verken Neumann eller Hagen har hatt primærmaterialet til gjennomsyn.» Altså først nekter han Hagen adgang til materialet, stikk i strid med loven, så avviser han Hagens uttalelser fordi denne ikke har undersøkt materialet! Og da lagmannsretten avslø gjenopptagelse den 27. juni 1975, het det fortsatt: «Uten tilgang til primær-materialet kan man ikke uttale seg om bitt-merkene.»

Derimot fikk påtalemyndighetens mann, dosent Gisle Bang, tilgang til primær-materialet, mens altså Hagen ikke fikk det, stikk i strid med straffeprosesslovens § 207.

Kjæremålsutvalget fortsatte den gang i samme dur: «Man peker i den forbindelse på at verken tannlege Neumann eller professor Hagen har

hatt primærmaterialet til bedømmelse.»

På slutten av 90-tallet forsøkte tannlege Kjell Johannessen å få tilgang til modeller av Torgersens tenner. Statsadvokaten sa nei, stikk i strid med straffeprosesslovens § 154. Borgarting lagmannsrett sa også nei, men tilføyde at Johannessen kunne få tilgang etter at to britiske rettsodontologer hadde undersøkt det. Disse to rettsodontologene, professorene MacDonald og Whittaker, var blitt valgt ut av påtalemyndighetens mann, professor Tore Solheim, til tross for protester fra Torgersens forsvarere.

Men en viss oppmykning må tross alt ha funnet sted, for 10. september 1998 avgjorde Høyesteretts kjæremålsutvalg at lagmannsretten ikke hadde lov til å utsette Johannessens krav på å få studere modellene.

Rettsodontologisk prestisje

Men nå kom det motstand fra professor Tore Solheim. Rettsodontologen nektet å utlevere materialet til tross for pålegg fra retten! Han mente at begge modellene – hvorav det ene hadde vært brukt i undervisning i flere tiår – i den grad kunne bli skadet av en undersøkelse eller kopiering at de sakkyndige kunne få vansker med å finne «de karakteristisk

sammenfallende detaljer» – altså det som så vakkert hadde bevist at Torgersens var biteren.

I sitt brev til retten ba han om at man «innhenter familiens tillatelse», altså familien Strøms tillatelse, «idet jeg føler at min disposisjonsrett ikke strekker så langt».

Joda, «bevismaterialet» som kostet Torgersens 16 år bak murene tilhører ikke norsk offentlighet, men familien Strøm, skal vi tro professoren.

For å forstå professorens handlemåte må man huske at det rettsodontologiske miljø i Norge er meget lite og at Ferdinand Strøm i sin tid ble verdensberømt på Torgersens-saken. Nordmennenes internasjonale prestisje står på spill.

Et tydelig eksempel på hvordan norsk rettsodontologisk prestisje er knyttet til Torgersens-saken er skriftet *The Torgersens case: After 42 years and 5 forensic odontologists* av G. Bang, T. Solheim og H. Strømme Koppang, publisert i *International IOFOS Meeting, 2000*. Sakkyndige som har kommet til et annet resultat enn «de virkelige eksperter» omtales som «de falske eksperter» som «tar utgangspunkt i spesielle syn på saken og så gjør sitt ytterste for å finne måter å bevise sin teori på...» (s. 189)

I e-post sendt den 2. mars 2001 varsler professor Solheim sin kollega, dr. Mike Bowers i USA, om at dr. Senn i Texas vil utelukke Torgersens som biteren. Solheim kommenterer disse dårlige nyhetene med at etter hans mening vil det være «impossible for a honest forensic odontologist» å komme til en slik utelukking. Dr. Senn er altså «uærlig».

Dessverre for Solheim hadde dr. Bowers et ønske om å være uhildet, ikke bare av synet til Solheim, men også av synet til Senn. Bowers overveiet derfor å trekke seg. Dr. Bowers oppfattet henvendelsen fra Solheim som et tegn på at det beklageligvis fantes rettsmedisinsk partiskhet («forensic advocacy») i denne saken... Bowers mente at Solheim opptrådte lovstridig og Høyesterett så seg da også nødt til å gi Solheim en skraper.

Torgersens advokat Klomsæt anmeldte Solheim til politiet.

Senere kom dr. Bowers til samme konklusjon som dr. Senn: Torgersens må utelukkes som biteren! To andre amerikanske rettsodontologer kom til samme konklusjon. Torgersens er utelukket av alle fire.

Dr. Senn deltok på Høyesteretts kjæremålsutvalgs møte 22. mars 2001 der han i en muntlig powerpoint-presentasjon fremla sitt syn.

Professor Tore Solheim var teknisk arrangør av møtet, som fant sted på Odontologisk fakultet, Universitetet i Oslo. Pressen hadde ikke adgang og ikke engang Torgersens egen sakkyndige, Kjell Johannessen fikk møte. Han sier han ble nektet adgang av høyesterettsdommer Ketil Lund.

Advokat Moss mener at hvis pressen hadde fått adgang til dette møtet, ville vi ikke lenger hatt noen Torgersens-sak, fordi de to britene oppnevnt av påtalemyndigheten, professorene MacDonald og Whittaker, i motsetning til professor Senn, ikke kunne redegjøre for sine metoder.

Advokat Moss forteller at han også tidligere hadde bedt om resultatene av deres bittforsøk med modeller av Torgersens tannsett. Først nekter MacDonald og Whittaker å svare på hvordan bittmerkene så ut, deretter nektet de å opplyse om de hadde tatt foto av bittmerkene, forteller Moss. «Forut for kjennelsen i lagmannsretten skrev jeg et langt brev om tannbeviset 10.07.2000, hvor jeg direkte beskyldte britene for å trikse med kortene. Også dette nektet de å kommentere, og Borgarting godtok alt dette.»

Felix Gulsrud

Bush og Iraks demokrati

Mange nordmenn betrakter Bush-administrasjonens forsøk på innføring av demokrati i Irak som toppen av hysteri, et dårlig forsøk på å lede oppmerksomheten bort fra en feilslått og illegitim invasjon.

Espen Moe PhD, statsviter og postdoc ved NTNU Lars Morten Rimol PhD, postdoc ved Ullevål Universitetssykehus og University of California, San Diego

Dagbladet på nett Tirsdag 07.11.2006, 05:40

DE ARGUMENTERER for at invasjonen kun handlet om olje, de henviser til de mange overgrepene begått av amerikanske soldater, og til den knepne valgseieren George W. Bush i 2000, med god hjelp fra en republikanskdominert høyesterett, vant over Al Gore.

Demokratisering var ikke blant grunnene til at USA gikk inn i Irak, hevdes det, selv om dette har vært brukt som motivasjon i ettertid - invasjonen ville ha funnet sted uansett. Enten hovedgrunnen var masseødeleggelsesvåpen eller olje (i praksis en kombinasjon av de to samt en del andre faktorer, med hovedvekten på masseødeleggelsesvåpen, men med olje som et slags strategisk bakteppe), hadde Bush allerede bestemt seg for at situasjonen i Irak utgjorde et problem som berettiget en kort-siktig løsning, nemlig invasjon.

Men selv om innføring av demokrati i Irak i ettertid dermed lett kan se ut som et påskudd, er dette feil. Idet USAs kortsiktige problem fant sin løsning i invasjon og i Saddam

Husseins fall, åpnet samtidig muligheten seg for det Bush-administrasjonen betrakter som den eneste langsiktige og varige løsningen på problemene i Midt-Østen, nemlig demokratisering av hele regionen, med start i Irak.

DETTE ARGUMENTET ble ikke brakt inn i amerikansk politikk med George W. Bush. I samfunnsvitenskapelige kretser har det lenge vært akseptert at demokratier nærmest uten unntak ikke kriger mot hverandre. Følgelig er en demokratisk verden tryggere enn en ikke-demokratisk verden. Bill Clinton brukte dette argumentet delvis som rettesnor for sin utenrikspolitikk (og høstet betydelig kritikk fra amerikanske fagmiljøer for å ha dreid utenrikspolitikken bort fra en mer tradisjonell forståelse fokusert snarere rundt nasjonale interesser). Bush-administrasjonen har overtatt argumentet, men gitt det en ny og langt mer aggressiv tåpning. Dette har sammenheng med det sterke nykonservative elementet som har preget denne administrasjonen.

Med nykonservatismen har USA til en viss grad forlatt den realpolitikken landet har ført gjennom mesteparten av etterkrigstiden. Eller mer korrekt, det legges en viktig dimensjon til den tradisjonelle utenrikspolitikken, en dimensjon som har eksistert også tidligere, men som har kommet sterkere frem med Bush. Tradisjonell maktpolitikk fokuserer på styrkeforholdet mellom stater. Statens indre prosesser er mindre viktige. Når amerikanske presidenter veltet regimer under den kalde krigen, så de det som tilstrekkelig å innsette en USA-vennlig diktator. Demokrati var sjelden på agendaen. For Nixon ville det ha vært nok å

kvitte seg med Saddam Hussein for så å la en vennligsinnet general overta. Trusselen mot USA ville ha vært eliminert og det nye regimet USA-vennlig.

I MOTSETNING TIL dette, drar nykonservatismen i langt større grad inn moralske dimensjoner som rettesnor for internasjonal politikk. Det er her vi finner det teoretiske fundamentet, den ideologiske og moralske kraften bak invasjon. Det er liten tvil om at det ligger mye tradisjonell maktpolitikk bak USAs invasjon. Likevel, noe av det som gjør den forskjellig fra hva man har sett tidligere, er idealismen, dog i en annen forstand enn vi er vant til å forstå begrepet. De nykonservative er utenrikspolitiske idealister i den forstand at de gjerne deler verden inn i gode og onde. Verden er et farlig sted, og om ikke de gode gjør sin plikt for å holde den trygg, faller den fort inn i kaos og ondskap. Dette går tilbake til den nykonservative forståelsen av menneskets natur som grunnleggende selvsk - nærmest en sekulær variant av doktrinen om arvesynd. Dermed blir verdier fort av større viktighet enn tradisjonelle nasjonale interesser.

TROEN PÅ MORAL og verdier og på tradisjon og kultur - i praksis alltid amerikansk moral og verdier, tradisjon og kultur - som et nødvendig bolværk mot nasjonal og internasjonal normoppløsning og forråttelse, har for nykonservative amerikanere ført til en sterk og urokkelig tro på egen fortrefelighet. Kombinerert med et fenomen vi ofte kaller «american exceptionalism», sier nykonservatismen et klart farvel til all moralrelativisme: I praksis er amerikanske verdier best, de er fundert på

universelle idealer, og verden blir et bedre og tryggere sted om USA utfører sin spesielle plikt i å spre disse idealene.

Dermed er målet ikke nådd for Bush-administrasjonen om man simpelthen erstatter én diktator med en annen. Hva er grunnen til at USA insisterer på ny grunnlov og frie valg i Irak i stedet for bare å trekke seg ut? Det er fordi trusselen kun kan elimineres ved at det onde blir godt. Det er systemet som er ondt, ikke menneskene. Trusselen Irak måtte utgjøre mot USA og verden stammet fra et korrupt og undertrykkende system. Den eneste muligheten for en permanent løsning er en fullstendig transformasjon av dette systemet. Det har man endog gjort før - i Tyskland og i Japan. De onde og ekspansjonistiske fascistene ble med amerikansk hjelp og veiledning til gode og fredselkende demokrater, nærmest over natten. Mission accomplished!

NÅ SYNES DETTE prosjektet betydelig vanskeligere enn man opprinnelig antok. Det overrasker de færreste utenfor en Bush-administrasjon som siden den ble innsatt har vist seg å ha et rimelig naivt forhold til demokrati, demokratisering, og mange andre samfunnsmessige prosesser. Kritikere av administrasjonen har kalt Bush en katastrofe for det amerikanske demokratiet: Han har bidratt til å polarisere det amerikanske samfunnet, har innskrenket amerikanernes rettigheter på forskjellige områder osv. Men det betyr ikke at demokratiseringsforsøk utenlands, som i Irak, dermed må mistros. En mangelfull forståelse av demokrati som konsept er ikke det samme som at man ikke tror på konseptet i seg selv. Dessuten, når Bush

er så standhaftig i sine bestrebelse på å innføre demokrati i Irak, har det en sikkerhetspolitisk dimensjon: Ut fra en tro på at det bare er gjennom demokratisering Irak og den arabiske verden på sikt kan bli stabil og fredelig, er en fullstendig transformasjon av regimene i Midt-Østen den eneste garantien mot at USA igjen skal bli bombardert av selvmordsbombere.

MAN HAR MED RETTE blitt kritisert for hvordan man naivt overså at invasjonen kom til å medføre massiv uro i Irak. Man antok at irakerne kom til å være så glade for at USA kastet Saddam at de i liten grad ville utgjøre noe problem. Denne naiviteten har mye å gjøre nettopp med den nykonservative idealismen som har preget Bush-administrasjonen. Den urokkelige troen på egen fortrefelighet gjorde at til og med en erkekyndiker som Dick Cheney regnet med at man kom til å bli hilst velkommen med palmeblader. Innerst inne er vi alle amerikanere!

Ennå er det for tidlig å si om prosjektet har lyktes eller ikke. Man har både skrevet ny grunnlov og avholdt frie valg. Samtidig balanserer landet kontinuerlig på randen av borgerkrig. At prosjektet er ærlig ment - vellykket eller ei - er det imidlertid vanskelig å argumentere mot, langt mer alvorlig ment enn lignende prosjekter utført av tidligere presidenter. Og det er slik den amerikanske demokratitanken i Irak må forstås, ikke som retorikk for å gi invasjonen skinn av legitimitet.

Blåøyd rasisme

Fiendtlige holdninger overfor innbyggere med mørk hudfarge er blitt legitime, advarer Norsk Folkehjelps generalsekretær.

Finn Erik Thoresen
Generalsekretær
i Norsk Folkehjelp

Dagbladet på nett
Lørdag 11.11.2006

I HØST HAR Hege Storhaug fått åpen mikrofon i media med sine dommedagsprofetier knyttet til muslimer i Norge. Det er blitt legitimt blant mange, også intellektuelle, å vise økt skepsis til muslimer og forherlige vestlige verdier. Vårt anliggende er hvordan den endeløse hamringen på muslimer bidrar sterkt til fiendtliggjøring og rasisme.

Den tøffe retorikken mot muslimer får negative konsekvenser for det store flertallet av muslimer og andre med minoritetsbakgrunn i Norge. Uskyldige mennesker møtes med stadig mer avvisende holdninger. De får problemer med å slippe til i det norske samfunnet på linje med den etniske majoriteten. Når minoriteter systematisk har dårligere muligheter i samfunnet enn majoriteten, mener vi det må kalles rasisme.

MUSLIMER I NORGE framstilles av mange som en ensartet gruppe som truer med å rive i stykker demokratiet. Når Norsk Folkehjelp snakker om hvordan vi må forholde oss til minoritetsbefolkningen som individer, og ikke lage fordommer ut fra generaliseringer, blir vi ofte beskyldt for å være naive. Vi blir omtalt som virkelighetsfjerne når vi nekter å godta at Ali på Tøyen er en større sikkerhetsrisiko enn Ola fra Trysil. Våre kritikere mener vi er politisk korrekte hvis vi hevder at dialog og samhandling mellom majoriteten og minoriteter er løsningen

framfor tøff retorikk og generell skepsis.

MEN DET SOM ER virkelighetsfjernt er å overse hvordan etniske minoriteter i Norge faktisk ikke har de samme mulighetene som hvite nordmenn når det gjelder jobb, bolig og deltakelse i samfunnslivet. Innvandrere blir hakket på, mistenkeliggjort og stengt ute. Det bør være åpenbart at dette får konsekvenser.

Norsk Folkehjelp har holdt kurs om nordmenns holdninger til innvandrere i over 10 år. Vi har truffet mennesker i organisasjoner, på arbeidsplasser, i fagbevegelsen og i politiske partier. Angsten overfor etniske minoriteter øker, og «vi/dem»-tankegangen lever i beste velgående. Mange har sterke meninger om muslimer, uten å ha kunnskaper om islam. På et kurs vi holdt sa en barnehageansatt: «Et av barna fortalte at hun kunne dele godteriet hun hadde fått med alle, men ikke med NN - for han er svart.» Hvor hadde barnet lært dette? Det blir stadig enklere å ta steget mot rasistiske handlinger.

STIGMATISERINGEN og utestengingen skjer systematisk. Den er til og med en del av språket vårt. Norsk Språkråd mener at en pakistanner aldri kan kalle seg en nordmann, selv om han blir norsk statsborger (Ny Tid, nr. 42 2006). Da forstår vi virkelig at skillet mellom dem og oss forsterkes. For oss er det åpenbart at en nordmann er det samme som en norsk statsborger.

Like tydelig er stigmatiseringen når vi lytter til sosiologen Sharam Alghasi. Han har forsket på innvandringsdebatter på tv, som Holmgang på TV 2. «Gjennom slike debattprogrammer kan Ola og Kari Nordmann identifisere seg med hverandre i kraften av sin norskhet. De er noe annet enn innvandreren som blir skapt og gjenspekt på fjernsyn gang etter gang», sier Algasi til Klasse-

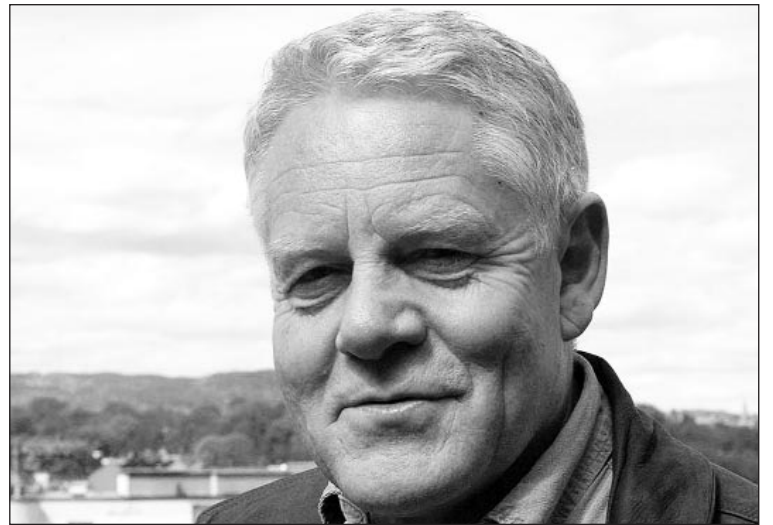
kampen. Flertallet peker ut en gruppe som er annerledes og som er forbundet med problemer.

Konsekvensen er at norskfødte Farooq Ahmed ikke får kjøpe huset han og familien ønsker seg, selv om han vant budrunden (VG 19.10.06). Hussegeren mente at «de som trolig aldri har slått en gressplen før, passer kanskje ikke så godt inn. Dette er ingen spesiell sak». Norsk Folkehjelp synes dette er en spesiell sak.

DET ER NAIVT å lukke øynene hvor hvordan rasismen vokser fram i store deler av Europa. Norsk Folkehjelps klare inntrykk gjennom kontakt med vårt europeiske nettverk, er at de rasistiske kreftene blir sterkere og at det blir mer legitimt å vise åpent hat mot minoriteter. Det er blåøyd å tro at denne utviklingen ikke vil komme til Norge. Et tegn på at den er på vei så vi under valgkampen i 2005: Frp lagde en brosjyre der leseren fikk inntrykk av at all kriminalitet ville forsvinne dersom det bare levde etniske nordmenn i Norge. Det partiet «glemte» å fortelle er at ifølge Statistisk Sentralbyrå utgjør etniske nordmenn ca 95 prosent av alle som straffes for kriminalitet. Hva får vi servert i neste valgkamp?

EN SKEPTISK, nærmest fiendtlig holdning overfor innbyggere med mørk hudfarge er blitt helt legitim. Men det er ingen logikk i å først stenge «dem» ute og så klage på at «de» ikke integrerer seg. Hvordan kan man integrere seg hvis man ikke får en jobb, et sted å bo, naboer som hilser og slår av en prat over hekken? Adgang til deltakelse i samfunnet på lik linje med etniske norske vil bidra til mer åpenhet og inkludering. De som bekymrer seg for at muslimske grupper lukker seg, bør først og fremst vende seg mot den norske majoriteten og se på hvilke holdninger vi har overfor muslimer.

Det er vegring mot å snakke om rasisme, også blant etniske minorite-

INGEN LOGIKK: Det er ingen logikk i å først stenge «dem» ute og så klage på at «de» ikke integrerer seg, skriver Finn Erik Thoresen som er generalsekretær i Norsk Folkehjelp. Foto: KIRSTI KNUDSEN

ter. At Tommy Sharif står fram og forteller at han aldri har opplevd diskriminering hjelper lite. Som vellykket forretningsmann er han på ingen måte representativ for den norske minoritetsbefolkningen. Hvem spør den irakiske mannen som vasker gulv på kontoret ditt? De somaliske kvinnene som står i køen på Lidl? Den pakistanske bestemoren som sitter hjemme i leiligheten på Ammerud? Opplever disse menneskene at de har like muligheter sammenlignet med etniske nordmenn på samme alder? Opplever de likeverdige tilgang til arbeidsmarked og samfunnet ellers?

I RAPPORTEN «Ung, svart & norsk» utarbeidet av OMOD etter intervjuer med mange ungdommer med minoritetsbakgrunn, konkluderes det: «Mens vi ser i det offentlige ordskiftet at storsamfunnet ofte leter etter svar på minoritetsungdommers situasjon i deres egen bakgrunn, ser minoritetsungdommene (...) sine utfordringer som et resultat av forhold ved det norske samfunnet». Dette er ungdommer som har opplevd rasisme i Norge, og som ønsker at rasismen skal tas på alvor.

«De må lære seg norsk», er det automatiske svaret mange vil gi på slike spørsmål.

Men hvordan lærer man seg egentlig norsk? Kurs, ja vel. Men

hvor mange har lært seg flytende spansk gjennom et kurs på Friundervisningen? Den virkelige språkbeherkelsen tilegnes naturligvis på jobben, på dugnaden i borettslaget, på styremøter i idrettslaget osv. Det norske flertallet kontrollerer tilgangen til disse arenaene.

Som Karen sier i «Ung, svart & norsk»: «Vi ønsker ikke noe mer enn det de 'norske' har, men ikke noe mindre heller. Vi burde få lik respekt. De fleste ungdommene som er her kom ikke hit på egen hånd. Vi er født her mange av oss, vi har vært her en stund - vi kommer til å bli her ganske lenge.»

DET ER PÅ HØY TID at de «norske» tar denne virkeligheten innover seg. Minoritetene er kommet for å bli. I all hovedsak er innvandringen et pluss for det norske samfunnet. Hovedansvaret for vellykket integrering ligger hos de hvite, norske flertallet. La ikke gode intensjoner om integrering ødelegges av retorikk som rammer uskyldige mennesker. Hvis vi fremmedgjør en stor gruppe av minoritetsbefolkningen, og stenger folk ute med intoleranse og skepsis, risikerer vi å utvikle en undertrykt, fattig og stadig mer frustrert klasse av innvandrere her i landet. Det blir det ikke god integrering av.

Livsbedrag

Av Svein Otto Hauffen

Henrik Ibsen, B. Dybwad Brochmann og Søren Kierkegaard, bekrefter indirekte hverandre, ved sine dybdepsykologiske påvisninger av den almengyldige mentale tilstand vi alle daglig befinner oss i; - hinsides vår oppmerksomhet –

Bl.a. ved begrunnelsen for treffende betegnelser som henholdsvis: Livsløgn, sansebedrag, selvbedrag og massesuggesjon.

Deres påvisninger kan bli en betydelig orienteringshjelp for enhver som daglig vil bekjempe sin innbildskhet og selvgodhet, som selvbedragerisk får innbildt oss at denslags påvisninger vel gjelder for andre – men ikke for oss selv. (Ihvertfall ikke for oss som har lest BDB). Også i så måte gjelder den generelle livserfaring: «Enhver er sin egen verste fiende». (Uten å vite det). Eller som BDB sier: «Vi har alle vår indre ut-

viklings fiender i oss selv!» For enhver av oss gjelder Søren Kierkegaards påvisning av menneskelivets vilkår: «Av alt er dette gjort mennesket lettest: Evig å bedra seg selv».

Glimrende bidrag

Leserne kan i dette nummer av bladet, finne et kort og godt bidrag av Søren Kierkegaard, og et glimrende innlegg av BDB. Henholdsvis under overskriftene: Sansebedrag og Det store skille. De taler for seg selv. Best når vi blir oppmerksomme på at S.K. betrakter Nikodemus' nattlige besøk hos Kristus, som symbolsk representativ for kristenhetens holdning. Idet vårt forhold til Kristus er som sinnsformørkede søvngjengere, istedenfor i synsbevisst lysvåkenhet – som vi er kallet til.

Sansebedrag

Jeg vil gjøre oppmerksom paa at vi alle, ja, just den bestaaende Kristenhed er som Nikodemus – vi kommer til Kristus om Natten. Vi kommer til ham, vel ikke skjulte af Natten, men af hvad der – om muligt skjuler endnu bedre: Sansebedrag. Det hele er blevet et stort Sansebedrag igjen, at vi kommer aabenlyst om Dagen til Kristus. (At vi er døpte som Børn, konfirmerede som Børn osv., deraf beviser vi, at vi er kristne; at vi lever i et kristeligt Samfund, deraf beviser vi, at vi er kristne – lutter Sansebedrag). Alt er Vane, Dvaskhed, Aandløshed.

Jeg vil at man skal blive opmærksom paa, at Stats-Kirke, bestaaende Kristenhed, er et Sansebedrag. Og saa vil jeg indderliggørelse i Kristendom.

Søren Kierkegaard

DØDSDOM FOR SADDAM HUSSEIN

Klokka 09 norsk tid søndag 5.11 var Iraks Saddam Hussein på plass i rettsalen. Dommeren dømte ham til døden for massedrapene på sjaia i byen Dujail i 1982. I Sør-Bagdad feiret straks sjaiene denne dødsdommen. Nord i byen, der sunniene lever, startet uro og demonstrasjoner umiddelbart. At dødsdommen vil skape ro i det borgerkrigsherjede landet, er som å tro på julenissen.

Det er interessant å vite at USA var Iraks nærmeste samarbeidspartner i den perioden Saddam massakrerte motstandere. Det gjelder også gassingene av 5000 kurdere. I 1990 opphørte det nære forholdet mellom USA og Irak.

Det kan ikke være mye vits i en dødsdom for en mann og en kultur som ikke frykter døden, der døden tvert i mot er en reise til det hinsidige paradiset der både jomfruer og andre herligheter venter.

Som Amnesty-medlem er jeg imot dødsstraff, også for såkalte forbrytelser mot menneskeheten. USA og Irak er igjen blitt nære samarbeidspartnere – også når det gjelder dødsstraff.

DOJ

Boom blant isbreene

Potetbonden Ferdinand Egede er såre fornøyd. Klimaendringene fører til radikale endringer for Grønlands bønder.

RANDI JOHANNESSEN

Aftenposten på nett

I fjor dro potetbonden Egede 20 tonn poteter opp av jorda, og han forteller at avlingen blir større og større for hver år.

- Det er varmt til november nå, sier Egede til Der Spiegel.

Landbruket endres

Bak ham høres det en buldrende lyd. Isbreen kalver, og enorme biter faller ned i sjøen bak ham.

Egede bryr seg ikke om lyden. Han er mer opptatt av at potetene får nok fuktighet.

- Plantene trenger mye vann. Jorden er svært sandete på grunn av isbreene, forklarer Egede til Der Spiegel.

For de fleste er klimamodeller lite annet enn prognoser og utregninger, men for befolkningen på Grønland gir den globale oppvarmingen konkrete utslag.

På grunn av stadig økende temperaturer opplever Grønland en landbruksrevolusjon.

Starter meieriproduksjon

I Qaqortoq på Grønland har gjennomsnittstemperaturen økt fra 0,63 grader til 1,93 grader de siste 30 årene, noe som har forlenget vekstsesongen med hele to uker. Sesongen er nå oppe i 120 dager, skriver den tyske avisen.

Med opp til 20 timers dagslys på sommeren utgjør de to ukene en betydelig forskjell for dem som driver med landbruk.

Ifølge Der Spiegel har myndighetene på Grønland store planer for utvikling av landbruket på den enorme øya.

Blant annet skal kyr settes ut på engene og gi verdifull melk til meieriproduksjon i stor skala.

Dramatisk

Ifølge CICERO-direktør Pål Prestrud, skjer det radikale endringer med isbreene på Grønland.

- Isbreene på Grønland kan være en indikator på klimaendringene. I dag er ismassereduksjonen på Grønland 2,5 ganger større enn for tre år siden, sier Prestrud til Aftenposten.no.

Han forteller at dette utgjør 240 kubikkilometer hvert år. I enkelte deler av Arktis har gjennomsnittstemperaturen økt med 3-4 grader de siste 50 år - i snitt dobbelt så stor økning som det globale gjennomsnittet.

- Grønlandsisen er 2,5 millioner kubikkilometer, så det vil ta lang tid før all isen er smeltet. Det som er dramatisk, er hastighetsøkningen, sier Prestrud.

Temperaturøkningen har ført til at overflatevannet på breene ikke fryser.

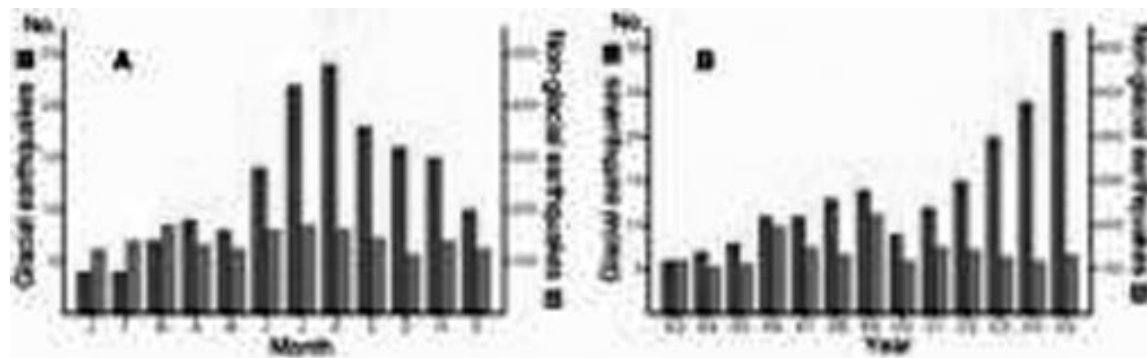
- Vannet renner ned i sprekke og under breen, der den smører brens underside. Resultatet er mer kalving, sier han.

Han forteller at kalvingene noen ganger er så enorme at de slår inn på jordskjelvmålingene.

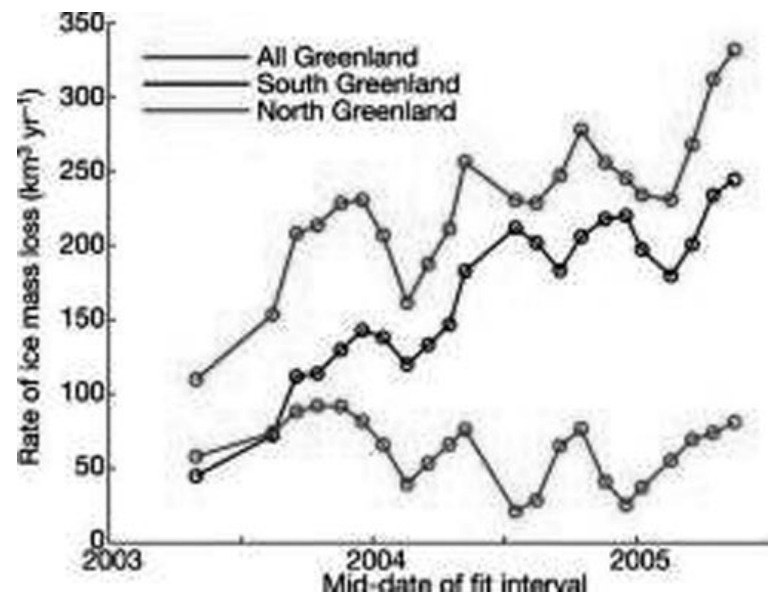
- Antall glasielle jordskjelv har økt betydelig de siste årene, sier Prestrud.

Ferdinand Egede drar opp større potetavling for hvert eneste år som går, og er fornøyd med det. (Foto: GERALD TRAUFFETTER / DER SPIEGEL)

Stadig større og flere isbre-kalvinger registreres på jordskjelvmålingene. De grønne søylene til høyre viser økningen i antall glasielle jordskjelv fra 1993 til 2005. (Foto: CICERO)

Isbreene på Grønland smelter med en alarmerende fart. Figuren viser hvordan hastigheten i smeltingen har økt dramatisk siden 2003. (Foto: CICERO)

Dansk asylpolitikk – norsk kopi?

Ivan Kristoffersen – tidligere redaktør i Nordlys

Nasjonen på nett

Skal den rødgrønne regjeringen arve Høyre-lederens integrasjonspolitik?

Hva har dansker og nordmenn til felles? Ganske mye og enda mer. For nå ser det ut til at integrasjonsminister Bjarne Håkon Hanssen er i gang med å kopiere den danske asyl- og innvandringspolitikken, som gjennom mange år er blitt dømt nord og ned som Europas skam.

I årenes løp har danskene måtte tåle mange skyllebøtter for den hardeste innvandringspolitikken i Europa, og fordi inntegrasjonen av innvandrere har slått feil i mange tilfelle. Kritikken er kommet fra FN, Europarådet og menneskerettsorganisasjoner, men er blitt møtt med bortforklaringer og konsekvent avvist av politikerne.

Hovedproblemet er 24-årsrege-

len og de økonomiske krav til dansker som vil ta en utenlandsk ektefelle med til Danmark. Spesielt ble danskene kritisert for «den harde tonen i utlendingsdebatten». Tonen er ikke blitt mildere etter Muhammed-krisen som satte Danmark og Norge på verdenskartet for massive muslimske protestop.

Men dansk innvandringspolitikk er selvsagt ikke et resultat karikaturer, men av en spesielt slitedyktig borgerlig koalisjon med Venstre og Konservative i regjeringen og med Dansk Folkeparti, et av Europas mest konsekvente innvandrermotstandere i støtteposisjon. Nå har norske politikere med integrasjonsministeren i spissen vært på studietur for å se på den danske innvandringspolitikken, som har en overordnet og en underordnet forutsetning: Den overordnede er å kjempe kampen mot tvangsekteskap. Den underordnede er den viktigste, nemlig å begrense innvandringen til Danmark. Mye tyder på at statsråden vil lande på en norsk versjon av den danske, nemlig en 21-årsregel som grense for å

bringe ektefelle med fra utlandet.

Innvandring og integrasjon er Europas store hodepine. Problemerkene vokser med terrorhandlinger og sosiale spenninger, de forsterkes av motsetninger som kan leses og sees på arbeidsmarkedet og boligkvarteret. I sør banker flyktninger fra Nord-Afrika på Europas dør og sender skjelvninger gjennom et EU-system som ikke har vært i stand til å bli enig, verken om innvandringsmålene eller integrasjonspolitikken. Det er ille, utrolig nok ikke for de som blir sendt tilbake over natta. Verst er det for de familiene som må tilbringe mange år i asylmottakene med minimal sosialstøtte, dårlig helse, med kortvarige arbeidstillatelser og med krav til språkopplæring som de må betale selv.

Forleden sendte NRK Brennpunkt en reportasje med innsikt i skjebnene til noen av de 179 kurdere fra Nord-Irak som fikk opphold ut fra «menneskelige hensyn» og som endte opp som en politisk skandale, først hos kommunalminister Erna Solberg, siden hos inte-

grasjonsminister Bjarne Håkon Hanssen.

Denne gang var det embetsverket som måtte blø fordi det ikke hadde fulgt opp de politiske krav om å sende de nødlidende kurdere ut av landet. I ettertid kan vi vel spørre: Hvor er det blitt av de menneskelige hensyn i innvandringspolitikken? Er de forsvunnet fra den solidariske overflaten i norsk politikk? Skal den rødgrønne regjeringen arve Høyre-lederens integrasjonspolitik?

Hvis så: Ender alt opp med en dansk kopi? I så fall kan vi trøste oss med at Norge ikke behøver et Fremskrittsparti som alibi for en hard utlendingspolitikk i samfunnet og på asylmottakene. Partisekretær Martin Kolberg har knekket FrP-koden. De rødgrønne klarer jobben å kamuflere innvandringstopp og kamp mot tvangsekteskap. I Danmark led Sosialdemokraterne to valgnederlag på rad fordi partiet ikke kunne samle troppene om de gamle sosialdemokratiske dyder av solidaritet og menneskelighet.

Men nå ser det ut til at danskene

også styrer mot en kopi av den norske skandalen. Norske integrasjonspolitikere kommer på studietur på et tidspunkt da den harde danske innvandrerbrynjen bløtes opp. «Kjærlighetstrafikken» over Øresund fører mange forelskede unge dansker og deres ektefeller til de svenske ekteskapsbyråene. Hva verre er. Det er blitt for mange tragedier, for mange enkeltskjebner, så mange triste barn og deres fattige foreldre som vokser opp i asylmottakene. Samlivet med Dansk Folkeparti er i ferd med å bli en pine selv for mange konservative i regjeringen og videre langt inne statsminister Anders Fogh Rasmussens Venstre.

I innvandringspolitikken ligger kilden til de verste sosiale ulikhetene i samfunnet. Det er grunn til å høste av danskenes erfaringer, men muligens ikke i samme ulykkelige rekkefølge tilbake til de tragiske skjebnene på asylmottakene.

Den arabiske liga fordømmer USAs veto

Generalsekretæren i Den arabiske liga, Amr Mussa, kaller USAs veto mot en fordømmelse av Israels siste angrep i Gaza, for uforståelig.

Dette sender en melding som skaper stor sorg og sinne hos oss. Meldingen ble mottatt klart og tydelig, og den forteller oss at fredsprosessen er fullstendig død, sa Mussa søndag.

VG på nett

USA la lørdag ned veto mot et arabisk-sponset forslag til resolusjon i FNs sikkerhetsråd som ville ha fordømt det angrepet mot Beit Hanoun i forrige uke som kostet 19 sivile livet, de fleste kvinner og barn. USA kalte forslaget ubalansert og ensidig.

– Dette vetoet er uforståelig og gjør ikke annet enn å blåse til hatets flammer som griper om seg i Midtøsten, sa Mussa ved åpningen av en arabisk utenriksministerkonferanse som skal drøfte situasjonen i de palestinske områdene.

Forslaget som var framsatt av Qatar, ville ikke bare ha fordømt Israels angrep, men også de palestinske raketangrepene mot Israel.

Ti land stemte for, og bare USA stemte imot, mens fire land - Storbritannia, Danmark, Japan og Slovakia - avsto.

FORDØMMER ANGREP: Generalsekretæren i Den arabiske liga, Amr Mussa, kaller USAs veto mot en fordømmelse av Israels siste angrep i Gaza, for uforståelig. Foto: EPA

SAMFUNNSLIV for 10 år siden

Martin Luther og de livegne

Av Gunhild Hansen

På Martin Luthers tid var livegenskapet en selvfølgelighet. Lensherre og fyrster hadde store jordegoder, og de livegne var en svært billig arbeidskraft.

Den danske historiker Paul Læsøe Muller har skrevet at livegenskapet har sin opprinnelse i oldtidens form for trelldom og slaveri. Den livegnes arbeide sto til herrens tjeneste, og den livegne var hele sitt liv bundet til sin herre eller hans jord. De fleste livegne var jordbrukere, og ble kalt bønder.

Andre historikere har nevnt at livegenskapet ikke fantes på den skandinaviske halvøy, eller i Alpene i Sveits. De livegne kunne få straff med piskeslag, om de hadde begått en feil eller lign. Noen steder kunne de idømmes straff med noe som kaltes «den spanske kappe». Det var en stor tønne som ble trukket nedover den livegne. Der var således ingen bunn i tønningen, og åpen øverst, men med en luke i tønningen slik at hodet stakk frem, som i en gapestokk, og skulle tjene som skrekk og advarsel for de øvrige livegne. Likeledes var trehesten en straffeform for de livegne, i noen land-områder.

De livegne hadde beundret Luther for hans protest mot pavens forordning om avlatsbrev. Så ofte hadde det hendt at en gretten og vrang lensherre moret seg med å utsette en av de livegne for hard piskesstraff, gjentagne ganger, slik at det

gikk på helsen løs. Lensherren kunne da bare kjøpe seg et avlatsbrev, så var den synden tilgitt. Om han så hadde plaget en livegen til døde, så trøstet lensherren seg med pavens ord: «Når pengene i kisten klinger, straks sjelene i himlen springer».

De livegne satte sine håp til Luther, at han skulle tale deres sak, og under reformasjonen skapt en protestbevegelse ledet av Thomas Muntzer, med krav om lettelse for de livegne. Dette kravet var framsatt i «Tolv artikler». En del av forordet til de livegnes reformprogram menes å være forfattet av Christoph Schappeler, en prest i byen Memmingen. Dessverre ble protestbevegelsen etterhvert ledsaget av voldshandlinger. De livegne var svært skuffet over Luther, de hadde håpet på at han skulle tale deres sak. Luther svarte da at selv om deres krav var berettiget, så var ikke kravene sterkt nok religiøst begrunnet. Den 15. mai 1525 ble denne protestbevegelsen slått ned. Muntzer ble grepet, redselsfullt torturert og henrettet. På tross av at mange av de livegne nå frafalt ethvert krav om lettelse i åket, så ble de nå skånselsløst sablet ned og drept. I Elsass-området ble over 17.000 nådeløst drept. Den danske historiker Johann Ottosen har skrevet at: «Hva er vel blodbadet på Stockholm slott i forhold til dette?»

Undertrykkelsen av de livegne ble nå verre enn før, og bitterheten mot Luther bredte seg. I Syd-Tyskland forlot mange Luthers lære. De brydde seg ikke om den mere.

Martin Luther

De så ikke i hvilken vanskelig situasjon Luther befant seg i. Kurfyrst Fredrik den vise døde i 1525, han som hadde beskyttet Luther og latt ham bo i sitt slott. Etter dette var det verre for Luther, han måtte være mer forsiktig. Den mektige keiser Karl ville ikke tåle noen forandring. Han sa klart fra til Luther at han var uenig i hele reformasjonstanken, og siden han var en mektig militært utrustet keiser, så fulgte de andre fyrstene hans synsmåte.

Da skulle det ikke mye til før Luther kunne ende sine dager på bålet. De fleste mennesker søker å unngå pinsler og smerter. Hvem av oss hadde klart denne påkjenningen? Ikke alle hadde hatt et nervesystem sterkt nok, men kunne fått et nervøst sammenbrudd, og havnet på et eller annet dårehus. Å få en

kule i hjertet, da kommer døden hurtig, likeså ved en giftsprøyte. Noen har sagt at gasskammeret var langt å foretrekke fremfor å bli brent levende på bål, for gassen bedøvet med rask virkning.

Riktignok støttet kurfyrst Johan av Sachsen senere Luther, men det kunne vel ikke Luther forutse umiddelbart etter kurfyrst Fredriks død.

En av parolene i de livegnes «Tolv artikler» lød slik: «Der skal ikke finnes livegne, for Kristus har frigjort alle». Luthers svar på dette er gjengitt i et bokverk om Martin Luther, utgitt på Gyldendal 1980, og er oversatt fra tysk bl.a. av Oddmund Hjelle, Sigurd Hjelle, Inge Lønning og Tarald Rasmussen. Luthers svar lød slik: «Det skal ikke finnes livegne, for Kristus har frigjort alle. Hva skal det bety? Det vil si å gjøre den kristne frihet til noe rent kroppslig. Hadde ikke Abraham og andre patriarker og profeter også livegne? Derfor er denne programposten stikk i strid med evangeliet og oppfordrer til rov. På dette viset tar enhver som er blitt livegen kroppen sin fra sin herre. En livegen kan utmerket godt være kristen og ha kristen frihet, akkurat som en fange eller en syk er kristen og likevel ikke er fri. Dette programpunktet vil gjøre alle mennesker like og gjøre et verdslig, ytre rike av Kristi åndelige rike. Men det er umulig. For et verdslig rike kan ikke bestå uten at personene er ulike: noen må være fri, andre fanger, noen herrer, andre undersåt-

ter osv.» Sitat slutt. Dette er hentet fra side 380 i bind 3.

I Danmark ble livegenskapet opphevet 24. mai 1787, og der ble stor glede over at «de lange pisker, trehest og spansk kappe nå kan kastes på skraphaugen. Men ellers, i de store land i Europa, ble ikke livegenskapet opphevet før i 1861, i Russland 1863 og i Romania 1864. Til sammenligning må bestemmelsene om negerslaveriets opphør i 1848 stille Danmark i et gunstig lys, som drivkraft for mer medmenneskelighet.

Luther lærte om «De to regimenter» at en skulle adlyde øvrigheten, rettsvesenet og sverdet. Fyrstene kunne bruke sverdet, men privatmennesket skulle følge Jesu ord om ikke å gjengjelde det onde. En må ta i betraktning den umulige stilling Luther kom i. Flere av Luthers samtidige kom med hard kritikk at han «hadde smisket for fyrstene». Dengang som idag hadde de fleste ingen tiltro til Jesu ord om at vi ikke skulle bruke sverdet. At vi – ved vår herlige muligheter i vår hjernekapasitet til ved fredelig veg løse konflikter. Nei, de har hatt en usvikelig tro på sverd, panservogner, bombekastere, og alskens ødelegelsesvåpen. Hjernekapasiteten har blitt brukt til mere og mere krigsmateriell – til helvetes pine og ære.

Aftenposten/A-magasinet:

Hva sa egentlig Jesus?

To tusen år med overleveringer, oversettelser, kopier, læretvister og bibelutgaver. De «evige sannheter» er ikke nødvendigvis identiske med de første sannheter.

Tekst: Liv Berit Tessem

«JESUS FEILSITERT»

Bibelforskeren Bart D. Ehrman dokumenterer hvordan skrivere har endret Jesu ord og lære.

0Det er år 49. Apostelen Paulus grunnlegger menigheter i byer ved det østlige Middelhavet. Kristendommen er en av mange religioner som konkurrerer om oppmerksomhet i det åndelig liberale Romerriket. Når han hører rykter om at det har oppstått problemer med tvil, moral og falske lærere i den unge menigheten, skriver han brev hvor han veileder de omvendte. Den eldste kjente kristne skriften er Paulus' brev til tessalonikerne fra dette året, 20 år etter Jesu død. 20 år før disippelen Markus skriver sin versjon av Jesu liv.

Paulus avslutter brevet med å si: «Hils alle brødrene med hellig kyss! For Herrens skyld ber og pålegger jeg dere at dette brevet leses opp for alle brødrene.» (1. Tess 5:26-27). Apostelen insisterer på at det skal leses opp og godtas som et autoritativt utsagn fra ham, menighetens grunnlegger.

Slik holder Paulus fast i den boklige tradisjonen som jødedommen representerte. Brevene som han og andre kristne ledere sender til de unge menighetene, overbeviser mennesker om at Jesus er Guds sønn som har dødd for verdens synder, og snart skulle vende tilbake og dømme på jorden.

Det skrevne ord veileder og sveiser sammen menighetene. De kristne ville vite mer om Jesus – hans liv og lære, død og oppstandelse – og får mange svar gjennom evangelier og mange andre skrifter. Tekstene kopieres for hånd, ofte av uprofesjonelle kopister som selv kanskje ikke kan lese. De distribueres i et stort område med ulike språk: Latin, gresk, syrisk, hebraisk, koptisk. I over tusen år blir de hellige skriftene skrevet av for hånd og spredd til de fire verdenshjørnene. Noen ganger oppstår feil på grunn av slurv, andre ganger endres skriftene bevisst for å underbygge en teologisk retning.

Menneskehender

Bibelforsker Bart D. Ehrman slår fast at det nye testamente er et produkt av menneskehender, hendene til skriverne som overførte skriftene. Boken hans, «Jesus Feilsitert» er blitt en bestselger i USA.

– I USA er halvparten av befolkningen kristne fundamentalister. For dem som tror at Gud holdt i pennen til dem som skrev Bibelen, er denne boken et sjokk fordi den rokker ved fundamentalismen som intellektuelt system, sier Halvor Moxnes, professor i Det nye testamente ved Universitetet i Oslo.

– Gjennom tekstkritikk og tolkning forklarer han hvordan Bibelen ble til og hvordan den utviklet seg. Han forteller en intellektuell historie på en spennende måte.

Da Dan Browns «Da Vinci-koden» fylte opp bokhandlene i 2003 og 2004, ble teologene tatt på sengen av den voldsomme interessen for deres tradisjonelt knusktørre fagfelt.

– Den ble en bestseller fordi den

representerte konspirasjonsteoriene om at Kirken holder sannheten skjult. Men boken skapte også større interesse for teologi og kristendommens opprinnelse på et faglig grunnlag – og det er positivt.

Misvisende tittel

– Noe av det mest interessante i «Jesus feilsitert» er at Ehrman viser hvordan det var de retroende som systematisk endret tekstene, ikke kjetterne, sier Moxnes, som synes at begrepet feilsitert i tittelen er misvisende fordi man i første omgang kun har muntlige overleveringer av hva Jesus har sagt.

Også professor Oskar Skarsaune, professor ved Det teologiske Menighetsfakultetet med oldkirken som et av flere spesialfelter, reagerer på Ehrmans valg av tittelen på boken.

– Disiplene hadde ikke en båndopptager som surret og gikk. Jesus valgte dem som sto han nærmest til å spre budskapet gjennom de fire evangeliene.

– Selv om vi har andre kilder, så er disse de beste vi har. Det nye testamente er i en særklasse fordi de fire evangeliene er skrevet så kort tid etter Jesu virke. Til sammenligning er andre skrifter fra antikken, som Platons dialoger, nedtegnet 1200 år etter hans tid.

En annen ting som gjør Det nye testamente spesielt, er at så mange mennesker kjenner disse primærkildene, evangeliene.

– Den Jesus vi møter på søndagskolen gjenspeiler de mest sentrale fortellingene og lignelser om ham.

Ehrmans tekstkritikk overrasker ikke Skarsaune, og han tviler på at boken vil oppføre Kristenfolket.

Mye av denne type kritisk tenkning er kjent fra før her til lands.

– Situasjonen i USA er mye mer polarisert enn i Norge, mer omvendelsespreget. Men det betyr ikke at

boken er uinteressant. Det er bra at denne type tekstkritikk og metode når et større publikum enn teologistudentene.

FAKTA Bibelen

Innhold: Består av Det gamle testamente, som er felles for jødedommen, kristendommen og islam, og Det nye testamente som er fortellingene om Jesu liv og lære.

Det nye testamente: Har 27 skrifter: Markusevangeliet (år 70), Matteus- og Lukasevangeliet (år 80) og Johannesevangeliet (år 90), Paulus-brevene og Apostlenes gjerninger. Rundt år 150 ble det enighet i de kristne menighetene om at disse tekstene dannet den kristne kanon, læren.

Kilder: 5700 greske håndskrifter er kildene til Det nye testamente, for skere har påvist mer enn 200 000 ulikheter i skriftene.

På slutten av 300-tallet kommer den første samlede latinske oversettelse av Bibelen, Vulgata (den alminnelige bibel).

Utgaver: Johann Gutenberg brukte seks år på den første trykte utgaven av Biblia Vulgata (1450-1456). I de neste 50 årene ble det trykket ca. nye 50 utgaver.

Oversettelser: Martin Luther oversatte Det nye testamente fra gresk til tysk mens han holdt seg i skjul i Wartburg (1520-21). Det ble gjort flere oversettelser av Bibelen til engelsk, men i 1611 ble King James Bibel fundament for britiske og amerikanske kirker.

Norsk tradisjon: I 1550 kom Christian Ills reformasjonsbibel og ble stående som folkebibelen i det dansk-norske riket. Det norske bibelselskap ble stiftet i 1816 for å spre bibelen i Norge, i 1904 kom den første bibelen i norsk språkdrakt, i 1921 ble den utgitt på landsmål. Hele bibelen kom i ny utgave i begge målføre i 1978, siden har også Lunde Forlag og Bibelforlaget kommet med nye utgaver. Felles for den norske tradisjonen er at forskerne går tilbake til de greske og hebraiske originalskriftene. Språklig er det nødvendig å revidere Bibelen etter 30 år, for hver generasjon.

Salg: Det nye testamente holder sin plass på bestsellerlistene og selger mellom 80 000 og 90 000 utgaver årlig.

Ulike årsaker til sitatforandringene

Endringer ved uhell

Ord som ligner på hverandre ble ofte sammenblandet i greske manuskripter.

For eksempel forteller Paulus i 1. Korinterbrev 5:8 at de skal ta del i Kristus, påskelammet, og ikke spise «gammel surdeig av ond og synd».

Ehrman kommenterer: «Det siste ordet, synd, staves PON RAS på gresk, som, det viser seg, ligner mye på ordet for umoral, PORNEIAS. Forskjellen i betydning er ikke overveldende, men det er påfallende at Paulus i et par bevarte manuskripter uttrykkelig advarer mot seksuelle synder i særdeleshet.»

Sosialt betingede endringer

Kvinner rolle i de første kristne menighetene var omstridt

I 1. Korinterbrev 14 34:36 sier Paulus

«... kvinnene skal tie i menighetssamlingene. Det er ikke tillatt for dem å tale, de skal underordne seg, slik også loven sier. Hvis det er noe de vil lære, så la dem spørre sine menn hjemme. For det sømmer seg ikke for en kvinne å tale i menigheten.»

Ehrman kommenterer: «Passusen ser ut til å være et klart og direkte pålegg til kvinner om ikke å tale (for ikke å snakke om undervise!) i kirken. Den passer ikke inn, og finnes ikke andre steder i manus fra samme tid. Det er grunn til å anta at

versene stammer fra en note i margin tilføyd av en skriver fordi passusen ikke stemmer med det Paulus tidligere skrev i 1. Korinterbrev om kvinner i menigheten.»

Teologisk motiverte endringer

I den tidligere kristendommen var det stor uenighet om Jesus var Gud eller menneske, og det avspeiler seg i måten evangeliene omtaler Josef på.

Ehrman kommenterer: «Noen ganger omtales han som Jesu far, slik som i Lukas 2:33, hvor det fortelles «at da Josef og Maria tok med Jesus til tempelet og den hellige Simon velsignet ham, undret hans far og mor seg over det som ble sagt.» Hans far? Hvordan kunne teksten kalle Josef far hvis Jesus var født av en jomfru? Ikke overraskende endret et stort antall skrivere teksten og eliminerte problemet ved å si at Josef og hans mor undret seg.»

Tolkningsfeil

Et eksempel er fra Matteus 24:36

Jesus forutser slutten på en tid og sier at «den dag og time kjenner ingen, ikke englene i himmelen og heller ikke Sønnen, men bare Faderen».

Ehrman kommenterer: «Skriverne hadde problemer med denne passusen: Guds sønn, Jesus selv, vet ikke når slutten kommer? Hvordan kan det være slik? Vet han ikke alt? For å løse dette problemet endret enkelte skrivere teksten ved å ta ut ordene «og heller ikke Sønnen». Englene kan være uvitende, men ikke sønnen.»

En bedre historie 1

Kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd er en av de mest kjente historiene i Bibelen.

«Den av dere som er uten synd, kan kaste den første sten på henne.» Johannes 7:53-8:11

Ehrman kommenterer: «Til tross for at det er en glimrende historie med en fengende handling, er det et stort problem ved den:

Det viser seg at den ikke opprinnelig var med i Johannes-evangeliet. Den ble føyd til av senere skrivere.»

En bedre historie 2

«Og disse tegn skal følge dem som tror: I mitt navn skal de drive ut onde ånder, de skal tale i nye tungemål, og de skal ta slanger i hendene.» Markus 16:17-18.

Ehrman kommenterer: Det er en flott passus, mystisk, rørende og kraftfull. Den brukes av pinsevenner for å legitimere tungetale, men den var ikke med i det opprinnelige evangeliet, men ble tilføyd av en senere skriver.»

Dr. Bart D. Ehrman (50) er en av verdens ledende forskere av Det nye testamente. Han er Ph.D. fra Princeton Theological Seminary (1985), professor ved University of North Carolina, Departement of Religious Studies siden 1999. Han har utgitt en rekke bøker, men ble kjent utenfor teologiske kretser med boken «Truth and Fiction in the Da Vinci Code».
amagasinet@aftenposten.no

Mikrokreditt og makroeffekt

Mikrofinans dekker et viktig behov, men det er ikke så lett å observere makroeffektene. De mest vellykkede mikrofinanslandene, Bolivia og Bangladesh, er fremdeles blant verdens aller fattigste.

Erik S. Reinert Norsk Institutt for Strategiske Studier (NO-RISS)

Dagbladet på nett
Mandag 06.11.2006, 05:40

SIDEN MURENS FALL og nyliberalismens triumfalisme etter 1989 har vi opplevd mange forsøk på «raske grep» som skulle korrigerer defektene ved systemet - defekter som ble spesielt synlige i verdens fattigste land. To av disse «grepene» kommer i en spesiell kategori fordi de fundamentalt argumenterer for at kapitalismen ikke er kapitalistisk nok i de fattige landene. Ikke uventet fikk disse initiativene stor støtte. Problemet ved dem er stort sett ikke at det de gjør på mikronivå ikke er bra, problemet er at fordi vi gir dem en status som om de var selve «Løsningen» står vi i fare for å bli blinde for at de ikke løser problemene på makronivå.

Det ene av disse to initiativene kom fra peruaneren Hernando de Soto, som blant annet hevdet at Pe-

rus utvikling var hemmet av at mens man i Miami kunne registrere et nytt firma på åtte timer, tok en slik prosess - dersom man nektet å bidra med en slant til underbetalte offentlige funksjonærer - nærmere ett år i Lima. Et godt poeng. De Sotos fokus ble imidlertid etter hvert problemet med at mange fattige ikke har lovlig eiendomsrett til sine boliger. Fattigdommen skyldtes et fravær av «property rights». Igjen et intuitivt forståelig poeng. Eiendomsrett gir muligheter til sikkerhet for lån, både til bedre hus og til å starte en egen drift.

LIKEVEL VISER studier, blant annet fra FN's Økonomiske Kommissjon for Latinamerika (CEPAL), at effekten av eiendomsrett mange ganger blir at familien selger huset for å skaffe penger til mat og helse, eller blir ofre for bedrageri i en for dem ny og ukjent verden av eiendomsrett og papirvelde. De kan dermed ende opp verre enn før, nemlig uten husvære. Fattige familiers hus og fattige familiers døtre er aktiva som kan brukes til å skaffe cash dersom man er villige til å utsette dem for det frie marked, men det er lik som ikke det som skaper økonomisk vekst.

Mikrofinans er et annet initiativ i samme kategori, et initiativ med langt større positive virkninger enn de Sotos. Fordi de er utenfor banksystemet, er de fleste fattige på mange måter utenfor kapitalismen. Den kreditten de får er dyr. Tjener du til

ditt daglige brød ved å selge Coca Cola på gaten i en latinamerikansk storby (dette er et eksempel fra Quito) fungerer kreditten fra leverandøren ved at jeg gir deg 24 flasker i dag, så gir du meg tilbake 25 flasker i morgen. Der og da høres dette ikke urimelig ut, men dersom man regner ut rentefoten på årsbasis er den astronomisk.

ACCION INTERNATIONAL er en organisasjon som har arbeidet med mikrofinans i 45 år. På 1990-tallet var jeg medlem av organisasjonens råd og besøkte i en periode på flere år mikrofinansinstitusjoner og mange av deres kunder i seks latinamerikanske land. Mange steder er de fattiges liv blitt lettere. Etter bare fire års eksistens hadde Bancosol (Banco Solidario) i Bolivia like mange kunder som hele resten av det bolivianske banksystem til sammen! Accion skapte nye finansielle verktøy som «pakket» og viderefremmet kreditten som var gitt til de fattige i Bolivia til de internasjonale finansmarkedene, slik at de bittesmå låne-ene til torgkonene i La Paz faktisk ble finansiert av Citibank i New York. Et imponerende finansielt håndverk i det godes tjeneste.

Nyliberal politikk, inkludert et frihandelssjokk, hadde den gang skapt galopperende avindustrialisering, stor arbeidsløshet og fallende lønnsnivå. Mikrokreditt var så godt som det eneste botemiddelet som var ideologisk akseptabelt. Vår lille gruppe og organisasjon ble derfor

alltid godt mottatt, vi var i audiens både hos Ecuadors president Sixto Durán Ballen og Bolivias «Goni» Sanchez de Lozada. Mikrofinans var det lille presidentene kunne bringe av økonomisk gode nyheter.

IFORHOLD TIL den globale settingen var det noe som skurret i bakgrunnen, og disharmonien var klarrest i tilfellet Argentina. Her var et frihandelssjokk kombinert med en vanvittig overvurdert nasjonal valuta langsomt i ferd med å kvele det nasjonale produksjonslivet. Landets totale lønnsutbetalinger var på det meste sunket med mellom 60 og 70 prosent, skulle det vise seg. I Buenos Aires fattige forsteder, der jeg noen år tidligere hadde sett biler som hovedtransportmidlet, var vogner trukket av hester og esler kommet tilbake som viktige transportmidler. Denne «primitiviseringen» hadde sin parallell i industrien: svært mange store, kapitalintensive fabrikkene var konkurs. De store skofabrikkene var borte, og de produsentene som overlevde var små håndverksbedrifter i byens fattige områder. Disse kunne mikrofinans konstruktivt bidra til å holde liv i og til og med å effektivisere noe. Men i forhold til den store katastrofen rundt oss, monnet dette ikke stort på makronivå.

GÅR VI TILBAKE til den gang Europa var fattig, finner vi igjen temaet mikrofinans. I sin bok «Darkest England and the Way Out» (en

tittel med klar henvisning til Stanley og Afrika) brukte Frelsesarmeens grunnlegger William Booth et kapittel på behovet for det vi i dag kaller mikrofinans. I tyskspråklige land finner vi den dag i dag Raffaisenkasen, oppkalt etter Friedrich Wilhelm Raiffeisen, banker som oppstod av samme grunn som dagens mikrofinans.

Mikrofinans dekker et viktig behov, men det er ikke så lett å observere makroeffektene. De mest vellykkede mikrofinanslandene, Bolivia og Bangladesh, er fremdeles blant verdens aller fattigste. En av forklaringene på dette er at hjelpen ikke synes så godt i statistikken. At en boliviansk familie spiser bedre fordi den holder ti høner istedenfor to, gir ikke utslag i bruttonasjonalproduktet. Den andre, og viktigste, forklaringen, er at økonomisk vekst ikke skapes av flere høner per familie, men av radikale teknologiske strukturendringer i samfunnet. Vi har i dag en økonomisk verdensordning som ikke lenger tillater de verktøy vi rike land brukte for å få til disse strukturendringene den gang vi selv gikk veien fra fattigdom til rikdom. Vår entusiasme over mikrofinans må ikke få oss til å glemme at det ikke var mikrofinans fra Frelsesarmeen som gjorde Europa velstående. Vi bør kunne innrømme dette overfor oss selv, uten at dette på noen måte reduserer vår beundring verken for Frelsesarmeen eller for mikrofinans.

Provinsialisme med globale følger

De fleste rimelig fornuftige mennesker ville spådd at amerikansk utenrikspolitikk ble et viktig tema i dette valget. De ville tatt feil.

Christopher Hitchens Britisk journalist og forfatter. Skriver fast i bl.a. Slate og Vanity Fair. Hans siste bok er «Thomas Jefferson - Author of America»

Dagbladet på nett
Søndag 05.11.2006, 05:40

VED ETHVERT politisk valg diskuterer eksperter og kandidater seg imellom akkurat hva valget «handler om». Valgresultatene kan så analyseres i forhold til hvilken dom de feller over dette eller disse temaene.

Valgkampene har vanligvis mer enn ett tema, og noen ganger er temaene beslektet. Ved forrige presidentvalg var de fleste enige om at debatten mellom kandidatene handlet om Irak, men også om hvilke militære kvalifikasjoner de to motstanderne hadde på 1960-tallet. En stund handlet også valget om homofiles rett til å gifte seg, men man må anstrenge hukommelsen litt for å huske dette.

Denne gang handler imidlertid valgkampen til kongressvalget i USA om det faktum at den føderale

loven krever et valg i november, slik at man må ha kandidater, kampsaker, store budsjetter og alt annet som følger med. For bare en måned siden kunne man med god grunn ha spådd at valget ville stå om Irak. Nå er imidlertid krigen bare flisespikkeri i forhold til de mange sakene denne valgkampen dreier seg om.

ET VANLIG AMERIKANSK uttrykk for å si at det er generell enighet om et tema, er å si at vi er «all on the same page». I dag ville den hverdagslige bruken av dette uttrykket med assosiasjoner til skolevesenet virket litt uanstendig. Det skjulte temaet for 2006 viser seg nemlig å ha dukket opp fra intet og handle om mulige usømmeligheter mellom en fram til nå ganske ukjent høyreorientert kongressmann og en gruppe unge praktikanter (pasjer) i kongressen - en tradisjon som stammer fra samme tid som da Europas kongehus holdt hoff.

Etter å ha skrevet denne siste setningen blir jeg sittende og lure på hva jeg skal fortelle journalisten fra BBC World Service når han ringer meg senere i dag for å snakke om skjebnen til verdens mektigste demokrati.

Hvordan skal jeg forklare lyttere i New Zealand, i Argentina og på Island at en kongress som fatter vedtak som får betydning for resten av verden, blir valgt på denne måten? Disse lytterne er bevisste nok til å ha en god del kunnskaper om president George W. Bush og den politikken

han fører - en politikk man skulle tro ville være et viktig element i debatten. Presidenten kunngjorde imidlertid nylig at han ikke betraktet seg selv som tema for valget overhodet. (Dette er i så fall muligens første gang i historien - jeg må undersøke.) Det som er enda mer overraskende er at kandidater fra hans eget parti og fra Det demokratiske parti synes å være enige. De vil alle mye heller snakke om noe annet.

JEG BOR I USAs hovedstad, som ikke tillates å ha representanter i Kongressen - dette er også noe som kan være vanskelig å forklare for utlendinger. Den nærmeste valgkampen som angår meg, foregår dermed i nabostaten Virginia.

Her har velgerne en rikholdig meny over temaer å velge i. Nåværende senator, George Allen, en republikaner, ble inntil nylig regnet for å ha seieren i boks og spådd en fremtid som partiets fanebærer om et par år. Nå er han ille ute fordi (la meg se om jeg har fått dette riktig med meg) han ikke «egentlig» er fra sør, går med cowboystøvler selv om det ikke finnes cowboyer i Virginia, kom med en kryptisk bemerkning til en utspører fra det indiske subkontinent og reagerte merkelig på nyhetene om morens skjulte jødiske opphav.

Dette er sakene de lærde strides om, og det på tross av at kandidatene kjemper om et mandat i en stat der militæret bidrar med 34 milliarder dollar årlig og sysselsetter mer enn 208 000 virginiere, ifølge statskom-

misjonen. 93 innbyggere er blitt drept mens de tjenestegjorde i Irak og Afghanistan. For ikke å nevne at den demokratiske utfordreren, James Webb, en vietnamveteran og tidligere flåteminister, argumenterer for å trekke de amerikanske styrkene ut av Irak og utkjemping krigen fra nabolandene.

DE FLESTE rimelig fornuftige mennesker ville spådd at amerikansk utenrikspolitikk ble et viktig tema i dette valget. De ville tatt feil.

Ja, forsikrer jeg den høflige BBC-journalisten. Hvis du gir meg litt mer tid på lufta så kan jeg faktisk forklare deg alt dette. Jeg kan også fortelle deg hvorfor Webbs militærstøvler er blitt så viktige - han bærer dem i solidaritet med sønnen, som gjør tjeneste i Irak. Og disse støvlene synes å ha snudd opinionen mot ikke-eksisterende cowboyer.

La oss være sjenerøse og innrømme at noen viktige Washington-temaer også figurerer i Virginias valgkamp. Allen er for eksempel sønn av en tidligere trener for Washingtons fotballag, som kalles «Redskins». (De fleste kaller faktisk bare spillerne «skins».)

Denne høsten er spørsmålet om hvorvidt laget burde endre navnet sitt for å unngå å trampe indianere på tærne, et brennhett tema. De eneste politiske plakater i mitt nabolag dreier seg utelukkende om dette temaet, som det forventes at Allen (fram til nylig en mulig fremtidig president) tar stilling til. BBC-jour-

nalisten sier han må snakke med redaktøren sin og ringe meg tilbake.

DET ER GÅTT et kvart århundre siden jeg flyttet til USA, men jeg begynner å huske hvordan jeg pleide å mislike måten amerikanerne gjør seg opp meninger på. Under det første valget jeg fikk mulighet til å følge - valget mellom Nixon og Kennedy på 1960-tallet - fantes det amerikanske atombaser i Storbritannia, og det var viktige amerikanske avgjørelser som måtte tas om frihandel og andre saker som påvirket oss alle direkte. Av amerikansk presse lærte jeg imidlertid at valget sto og falt på Nixons ubarbete kjaker, som den amerikanske befolkningen fikk se i den første fjernsynsoverførte debatten.

I dag bruker jeg mye av tiden min på å forsvare landet jeg har adoptert, fra det jeg må kalle antiamerikanske holdninger - mange av dem er basert på det som synes for meg å være en blanding av misunnelse og uvitenhet. Men ja, forteller jeg BBC-journalisten da han endelig ringer tilbake, det diskuteres ganske mye i høst hvorvidt amerikanske skolebarn bør utsettes for teoriene som først ble publisert av Charles Darwin i viktoriatiden. Temaet har faktisk begynt å åpne en splittelse i Det republikanske partiet, og mellom partiet og partiets kritikere. Det blir stille på linjen en liten stund.

Oversatt av Lene K. Hoff

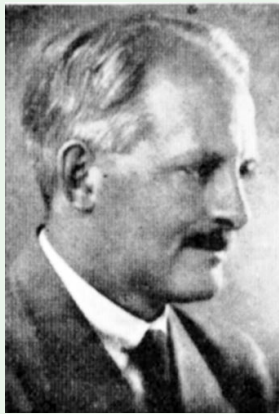
Forkastelig

Hastverk er lastverk – nu som før, i alt vi tenker, sier og gjør. Værst når det «tenkes» i dårlig humør, så vi gjør hva vi ikke bør.

Forkastelig man fort forhaster seg, når man lettferdig mangt forkaster, som man av fordom plumpt misliker, og slik det beste i seg sviker.

Istedenfor besindig å nyvurdere, og ikke forkaste så meget mere. Forkastelig er all forhastelse. Værst den som hastig gir forkastelse.

Svein Otto Hauffen

BERTRAM D. BROCHMANN – den store sosial-reformatoren i Norge

Bertram Dybwad Brochmann (1881-1956) var prestesønn og utdannet gartner. Han reiste land og strand rundt og prekte om en ny samfunnslære. En lære som talte Staten og Kirken midt i mot.

For Brochmann var statsmakt, pengemakt og religion menneskehetens nye avguder. Disse molokene som han kaller dem, knebler friheten og folket. Brochmann bygger sin nye samfunnslære på en radikal forståelse av Kristus og evangeliene.

Brochmann innførte i sin samfunnslære begreper som "to slags fantasi" (den ukontrollerte og den kontrollerte) og "to slags virkelighet" (den objektive skapt av Gud og den relative skapt av mennesker). Gjennom 40 år utga han mer enn 40 bøker om sin nye samfunnslære. Det vakte stor oppsikt da han i sitt åpne brev til Adolf Hitler i 1937 gir uttrykk for at Hitlers undergang er viss, hvis han fortsetter å følge det makt- og voldsprinsipp han hadde slått inn på. Brochmann hadde dessuten også hjulpet den jødiske Helene Harand i hennes kamp mot Hitlers jødeforfølgelser, og han hadde holdt offentlig foredrag om dette i Wien. Brochmann var derfor uønsket i Berlin.

Så bryter 2.verdenskrig ut, og noen måneder senere står tyskerne etter et kappløp med engelskmennene som okkuperer av Norge, mens Konge og Regjering rømmer til England med gullbeholdningen og lar folket i stikken. Om dette sier Brochmann sin hjertens mening i et radioforedrag i juli 1940 - mer enn en måned etter at krigstilstanden mellom Norge og Tyskland var opphørt ved den norske hærs kapitulasjon, og okkupasjonsstilstand var inntrådt. Han angriper også Englands kyniske holdning overfor Norge. Hensikten med Brochmanns radioforedrag var for det første å motarbeide Quisling, dernest å fremme Hitlers riktige økonomi-politikk mot plutokratiet. Dette for å komme på talefot med okkuperantene som han hadde tett inn på livet, og for med det å skjerme sine tilhengere i Norge. Han var den første politiker som tok Jesu budskap om å "elske sine fiender" og ikke bare gå én mil med dem, men to, alvorlig. For dette ble Brochmann etter krigens slutt tiltalt og dømt ved det "rettsoppgjør" som av den tilbakevendte Regjering ble iscenesatt overfor 99.000 nordmenn. Brochmann tok som de tusenvis av andre sin fengslesstraff som et utslag av den politiske forfølgelse han var utsatt for. Av ukjente årsaker ble han brått sluppet ut av arrest etter knapt 6 måneders soning.

I sin bok "Til mentalundersøkelse" (1947) beskriver han dette årelange marerittet som norske myndigheter utsatte ham for. "Rettsaken mot B.D.B." (1947) viser i sin fulle bredde hvor parodisk det hele var.

SAMFUNNSLIV for 10 år siden

Om du vinner den hele verden ...

Vi får hele verden inn på tv, inn i avisen. Din sjel prøver å omfatte alt sammen, og til sist har du ingen sjel tilbake?? Du er blitt den maskinen som styret vil ha deg til å bli??? Du glemmer at du har en sjel, kanskje, og at den veier mer enn en fisk i noten, ikke kanskje i kg, men i betydning. Ikke den betydning til din sjelsørger statskirken, men i betydningen «frigjør» fra alt det ytre og betydningsløse, til det indre og avgjørende. Det handler ikke om du får søndagsfred, men om du får fred der langt inne i deg selv. Det er nok ikke mulig så lenge du har alle andre regimers vettløse behandling av medmennesker, og det er det egentlige.

For hvordan får slike regimer makt? Og egentlig – hvordan får alle andre regimer makt over deg, over ditt vesen, over ditt liv? Var det ikke, tross alt, bedre å ikke ha et regime i det hele tatt – bare det regime du har inne i deg selv, om du da har et regime der.

Barndommens regime – fra mor og far og nærmiljø? Duger det? Nei, du har jo lover og regler fra samfunnet å forholde deg til. Men duger det i den vanskelige situasjon du har kommet inn i, hvor hele verdens behov stormer inn på deg? Den som vinner hele verden, men tar skade på seg selv, er ikke mye å etterligne. Men hva og hvem skal vi etterligne da? Slapp av, du trenger ikke til «å etterligne» noen som helst. Du er selv «kongen», med din sjel. Det er kanskje vanskelig for deg å forstå, etter all opplæringen i kirke og stat. Men vil du vinne din sjel tilbake, må du vite hvem du selv er, hvem ditt samfunn er, og her fins ikke mennesker skapt på jorden som kan fortelle deg det, uten B.D. Brochmann.

Et langt liv har lært meg det. Et langt liv har også lært meg at de nødvendige opplysninger om oss selv og vårt samfunn, ikke fins andre «steder», verken på universitet(ene) eller andre opplæringsinstitusjoner,

av den enkle grunn at de ennå ikke har annammet sannheten om seg selv eller samfunnet, kanskje bare deler av denne, men hele sannheten har ingen av dem. Langt mindre har politikere eller presteskap over hele kloden, noen innsikt i hva det gjelder.

Da Columbus sto i den vanskelige situasjon – å skulle bevise at kloden var rund – og ikke flat som alle autoriteter dengang lærte, så kom Brochmann også i konflikt med alle autoriteter, da han avslørte både kirke og stat, som menneskeskapte ordninger, som et resultat av den manglende bevissthet om helheten av menneskesinn og samfunn. Selv den avgåtte Gro kunne ikke forespeile seg at samfunnet var annet enn staten og dens regnskaper. Vi er nødt til å få et hull på denne antagelsen, for det er bare en antagelse fra alle partiers siden, den har ingen ting med sannheten å bestille.

En sosiolog, en sosialøkonom kunne fortelle sannheten, men begge disse skoler ser intet annet enn staten, som jo er deres økonomiske støttespiller. Og skulle de mene som Brochmann, så ville de ikke lenger ha noen støtte. Det sier seg selv. Å gå utenom universitetene i dag, er som å gå Peters vei, og den veien er vanskelig å gå. Om du er opptatt av økologien, så kommer du ingen vei før du har lært deg samfunnets eget

regnskap. Det ligner ikke mye på statsregnskapet. Om du er opptatt av sosial velferd, så er du også nødt til å gå innom dette samfunnsregnskapet, men er du opptatt av sosiologi, så bør du i det minste ta for deg de to årganger av «Sosiologisk tidsskrift» av B.D.B. og er du opptatt av politikk, så er «Massesjelens hemmeligheter» av samme forfatter – å foretrekke. Videre – om du er interessert i grunnlaget for psykologien, så kan du jo ta fatt på «Sjelen og sjeleforskningen» osv. Brochmanns bøker spenner over alt det som universitetene burde hatt med, om de var «up to date» – hvilket de ikke er.

Vi har ikke fått titler for de helhetskunnskaper du kan få, men du vil etter hvert venne deg til hvor lite en tittel betyr i virkeligheten. I vårt nåværende system betyr titler all verden, men i den kommende verden er tittelen «menneske» den mest høyverdige og krevende tittel noen kan ha, enten man arbeider i den ene eller den andre «spesialitet». Uten menneskeverdet er du og jeg og alle andre uten noen som helst verdi. Systemet får all verdi, den verdien som alene det tenkende menneske har inne i seg. Se til at du får denne verdien lagt der den hører hjemme, nemlig inne i deg selv og i ditt samfunn.

Aa.B.

ONDSKAPENS AKSE

I Sverige ble folk stilt følgende spørsmål: Hvilket av følgende land anser du er den største trusselen mot verdensfreden?

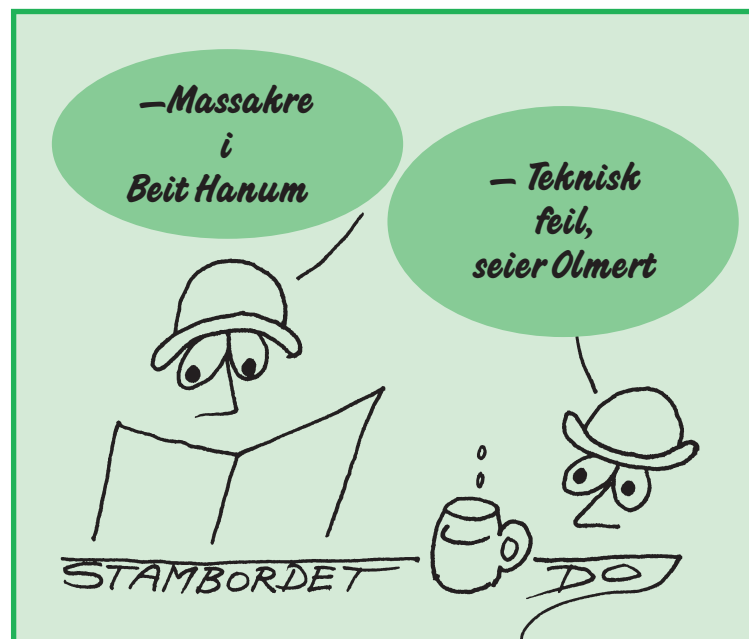
Landene som ble nevnt var Israel, Kina, Russland, USA, Nord-Korea og Iran.

29 % mente USA var den største trusselen med Nord-Korea på 2.plass.

Nordmennene var ikke dårligere: 37 % mener USA er den største trusselen mot verdensfreden med Iran på andreplass.

Noe for USA-kameratene på Stortinget?

DOJ

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 500,- pr år
kr. 250,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta